

INSPIRATIESESSIE

‘Natuurinclusief bouwen in de praktijk, van denken naar doen’

Partners

pioneering

NATUURINCLUSIEF [VER]BOUWEN IN OVERIJSSSEL

**Aan de slag met
natuurinclusief
[ver]bouwen**

Scan de QR-code
voor de online
brochure of ga naar
hetoversticht.nl/nib
en download de
digitale brochure.

**NATUUR
VOOR ELKAAR**

Inspiratie voor ontwerp en uitvoering 2.0

Programma

09.00 uur: Welkom door Het Oversticht – Jolanda Koopman

09.05 uur: Groene steden en klimaatverandering – [Roel Bosch](#) van Het Oversticht

09.15 uur: Bouwen met Water – [Stefan Nijwening](#) van Waterschap Vechtstromen

09:35 uur: Recept voor onze randen – ODIN met [Ruud Hesselink](#) en [Ramon Postma](#)

10:00 uur: Handreikingen streekeigen soorten – [Julia Ruhl](#) van Het Oversticht

10:15 uur: Pauze

10.30 uur: Workshop brochure Natuurinclusief (ver)bouwen in Overijssel – [Roel Bosch](#) van Het Oversticht

11.30 uur: Afsluiting en napraten

12.00 uur: Einde

A photograph of a modern building courtyard. The building has a mix of brick, dark grey panels, and green accents. The courtyard is lush with green grass, various plants, and flowers. In the foreground, there are two colorful plastic chairs (one pink, one green) and a wooden bench. A large, weathered log structure is a prominent feature in the middle ground. String lights are strung across the courtyard. The sky is clear and blue.

15 november 2024

Natuurinclusief bouwen

Groene steden en klimaatverandering

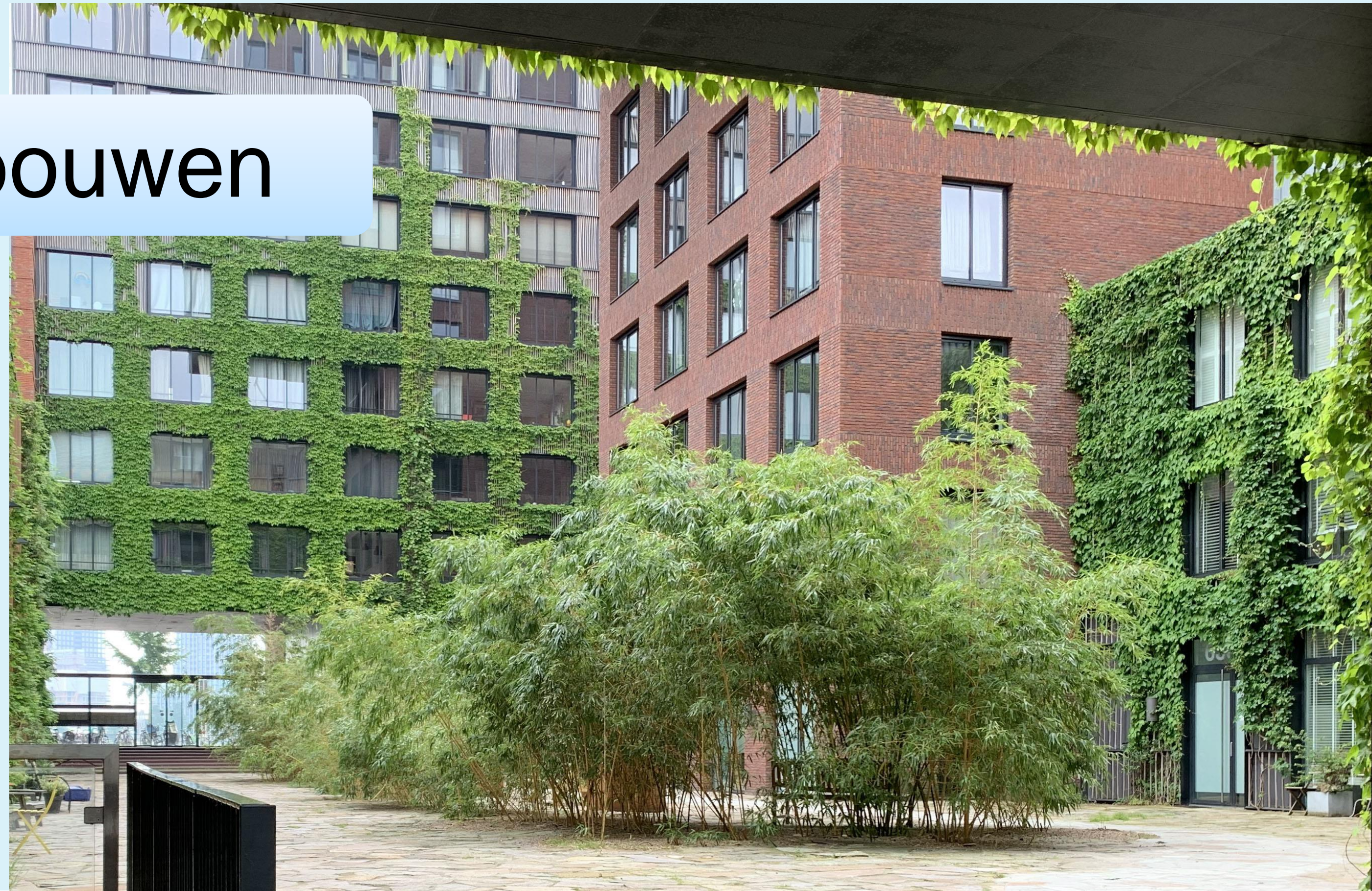

Natuurinclusief bouwen

Roel Bosch,

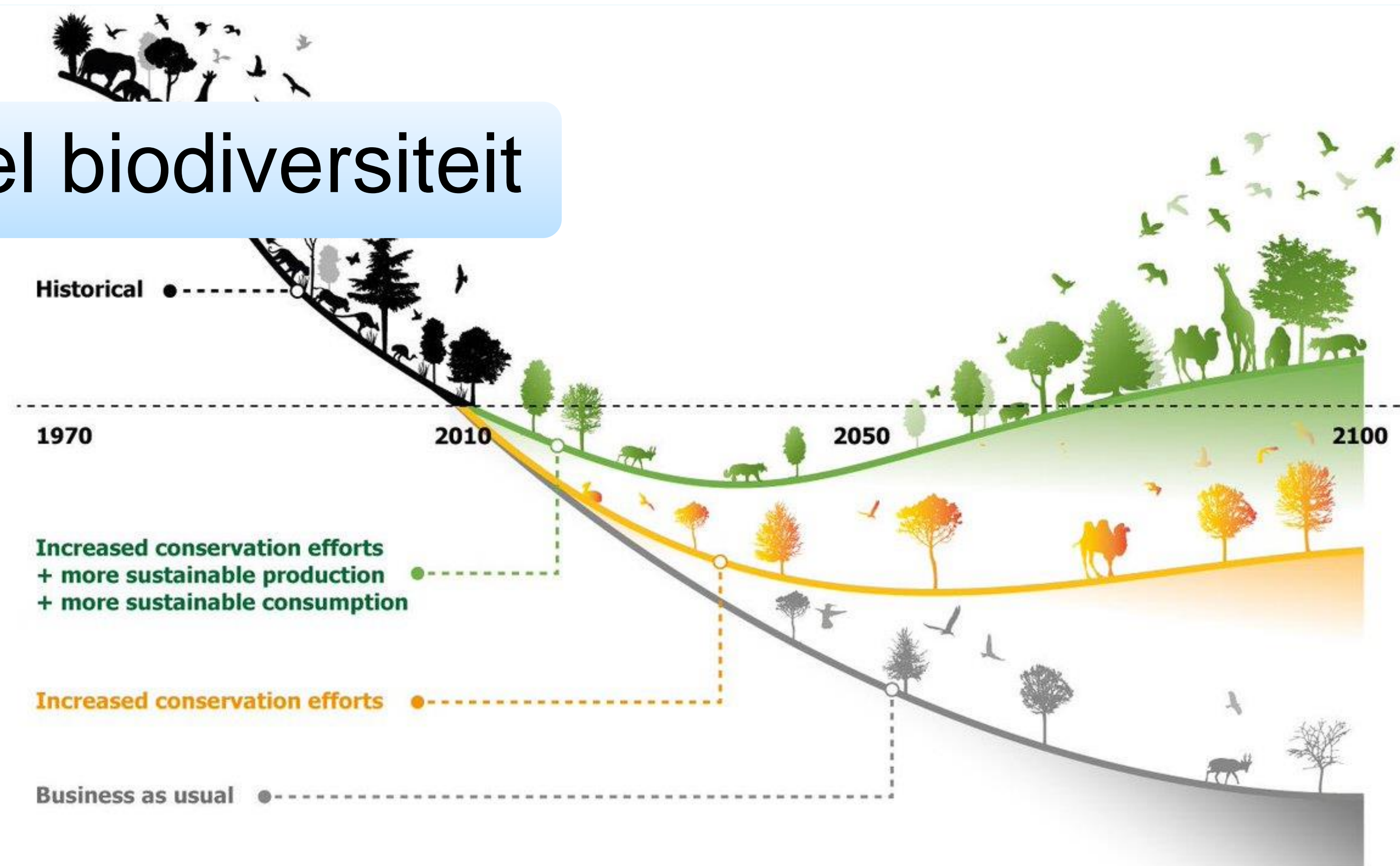
Architect

Adviseur ruimtelijke kwaliteit

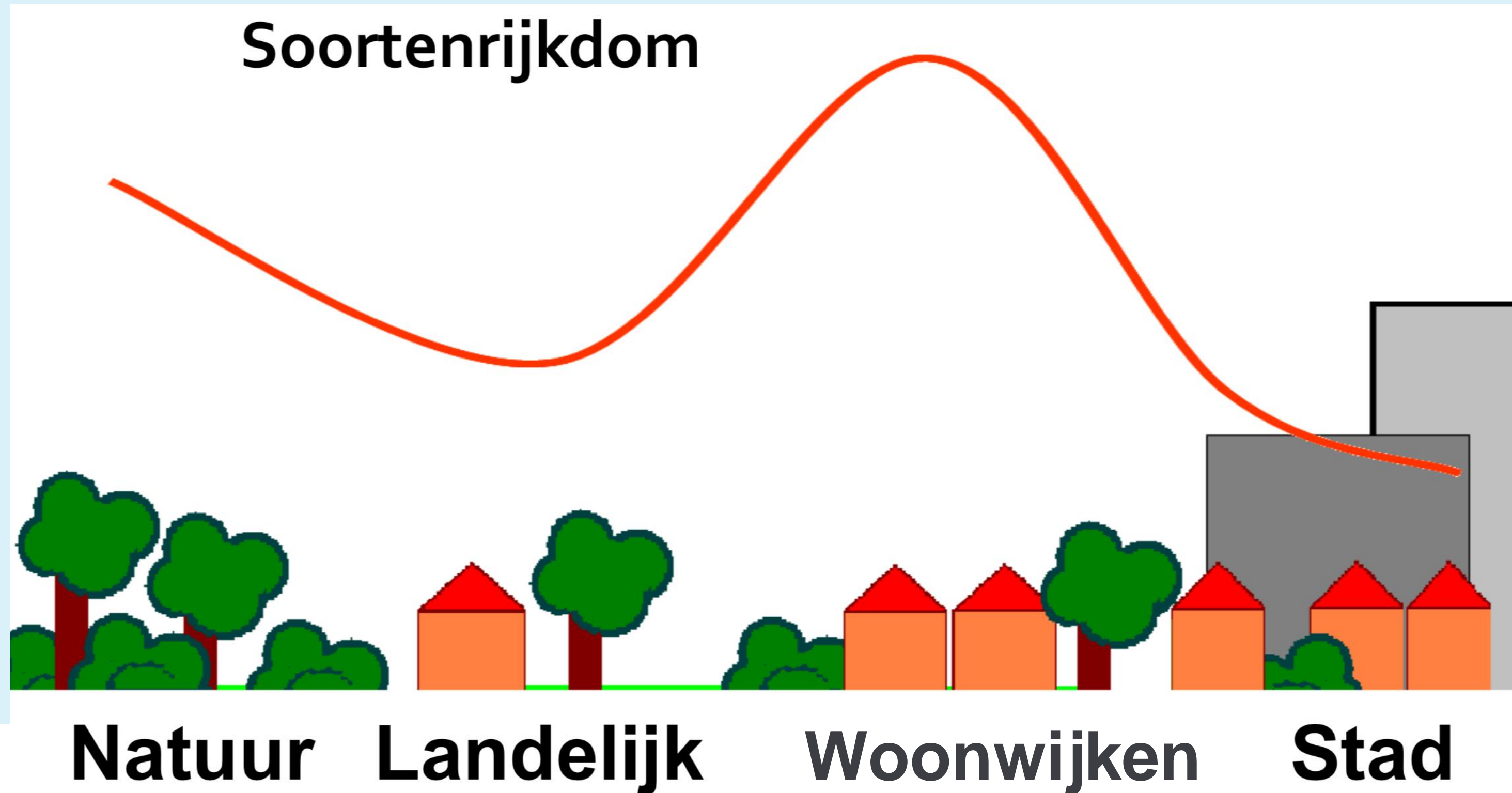
Opgave herstel biodiversiteit

Biodiversiteit in de kernen

Soortenrijkdom

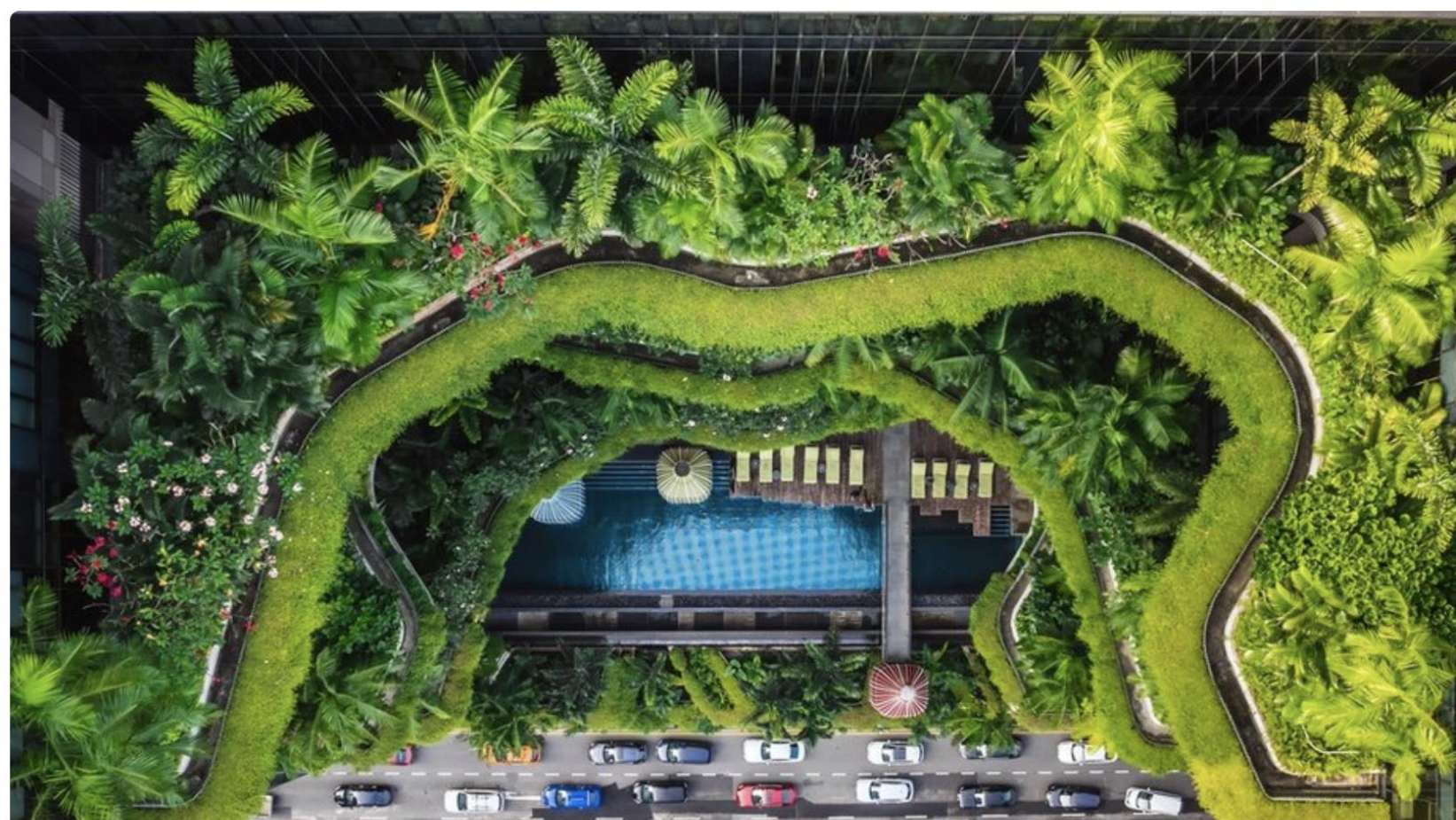
Veel kansen voor soortenrijkdom (biodiversiteit) in de bebouwde omgeving

Stedelijk groen écht gezond: bomen blijken 'medicijn' tegen hart- en vaatziekten

Kaz Schonebeek 18 september 2024 3 minuten

Onderzoek **Onderzoek uit het Amerikaanse Louisville laat zien dat bomen en struiken een direct positief effect hebben op de gezondheid van stadsbewoners. Bijzonder is dat het onderzoek de vorm heeft van een klinische studie – wat de uitkomsten extra kracht bijzet.**

Meest gelezen

Friso de Zeeuw gebiedsontwikkl
druk van zijn b

1

De leefstijlbena
praktijk: een be
nieuwe koers

2

Dit is wat het D
betekent voor d
gebiedsontwikkl

3

Stedelijk groen
blijken 'medicijn'
vaatziekten

4

Rechtvaardigheid inbedden in grote
stedelijke projecten, dit
begrippenkader moet helpen

5

Onderzoek uit het Amerikaanse Louisville laat zien dat bomen en struiken een direct positief effect hebben op de gezondheid van stadsbewoners. Bijzonder is dat het onderzoek de vorm heeft van een klinische studie – wat de uitkomsten extra kracht bijzet.

Klimaatopgave

Extreme buien

Extreme droogte

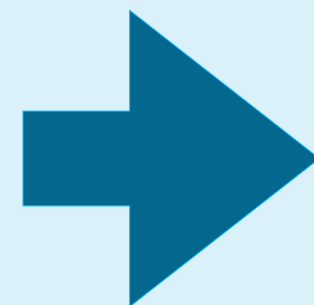
Extreme hitte

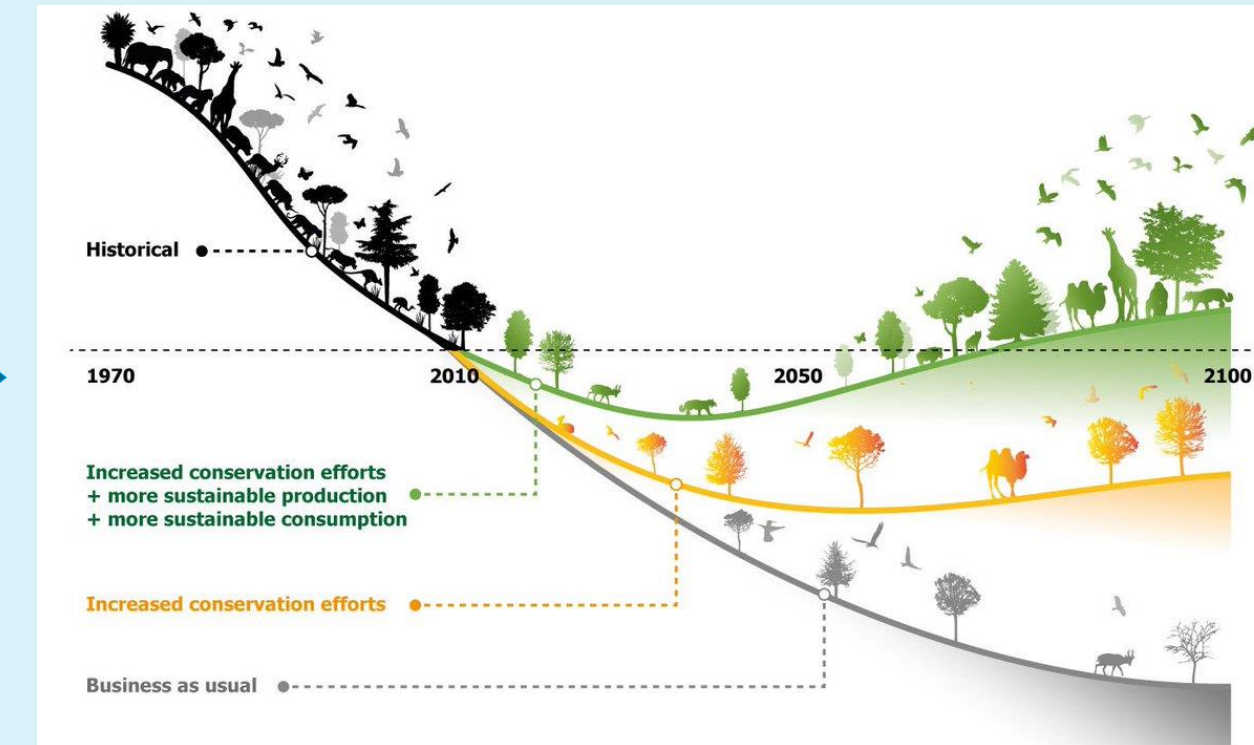
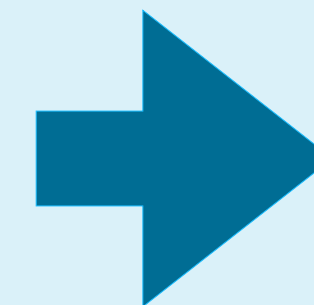
Combineren van opgaven voor gezonde groene steden

Klimaatopgave

Groen stedelijk gebied

Biodiversiteit

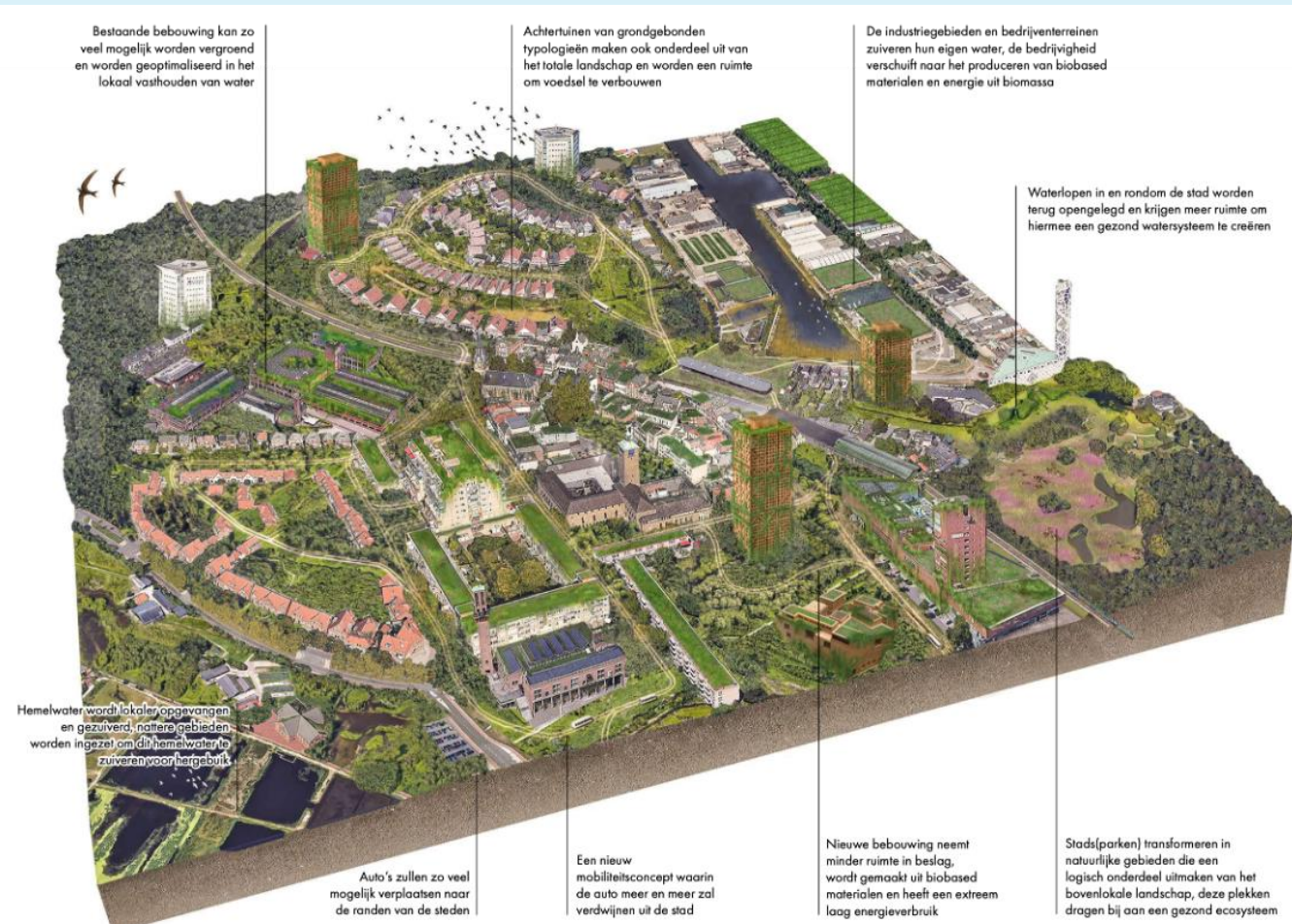
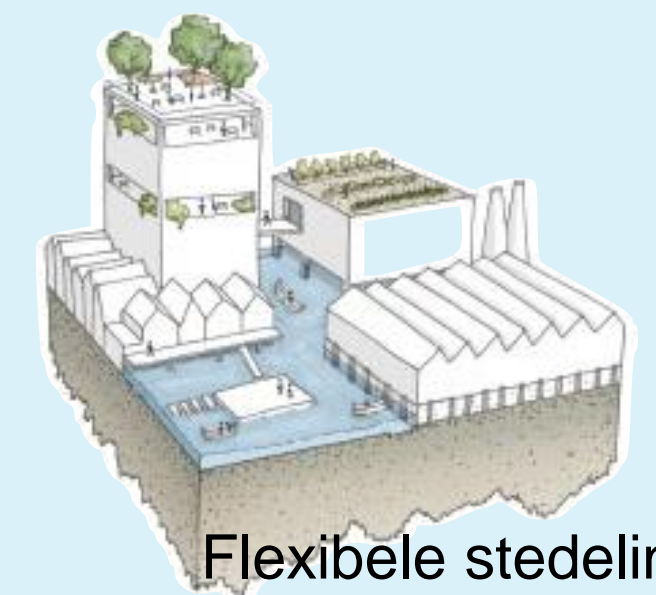

Waterstad

Beeld: Almelo leeft op, aan, in en met het water.

Stad en Water Twente 2075

Bestaande bebouwing kan zo veel mogelijk worden vergroend en worden geoptimaliseerd in het lokaal vasthouden van water

Achtertuinen van grondgebonden typologieën maken ook onderdeel uit van het totale landschap en worden een ruimte om voedsel te verbouwen

De industriegebieden en bedrijventerreinen zuiveren hun eigen water, de bedrijvigheid verschuift naar het produceren van biobased materialen en energie uit biomassa

Waterlopen in en rondom de stad worden terug opgelegd en krijgen meer ruimte om hiermee een gezond watersysteem te creëren

Hemelwater wordt lokaal opgevangen en gezuiverd in natuurlijke gebieden worden ingezet om de waterhuishouding te verbeteren voor hergebruik

Auto's zullen zo veel mogelijk verplaatst naar de randen van de steden

Een nieuw mobiliteitsconcept waarin de auto meer en meer zal verdwijnen uit de stad

Nieuwe bebouwing neemt minder ruimte in beslag, wordt gemaakt uit biobased materialen en heeft een extreem laag energieverbruik

Stads(parken) transformeren in natuurlijke gebieden die een logisch onderdeel uitmaken van het bovenlokale landschap, deze plekken dragen bij aan een gezond ecosysteem

Water vasthouden = vergroenen

voorkomt wateroverlast en verdroging en leidt tot **vergroening**

Verplicht het bergen van water (en hergebruik) op de eigen kavel in het Omgevingsplan.

Anders is het af te voeren water en tekort (b.v. drinkwater) een publieke last.

Stad als Spons

NATUUR
VOOR ELKAAR

Geertruidenziekenhuis, Deventer

Water vasthouden voorkomt wateroverlast en verdroging en leidt tot **vergroening** en daarmee meer biodiversiteit

Waterberging

Waterbergingsvijver Stork Verenigingsgebouw

Beken

Wadi's

Steenbreek, Ruwenbosch, Enschede

3-30-300 regel stedelijk groen

Zie ook: TEEB, iTree (waarde, boomkruinen)

Tuinen van Zandweerd

Natuurinclusief Bouwen

Tuinen van Zandweerd

Natuurinclusief Bouwen

Aantal punten

Maatregel	Punten	Keuze
Drie neststenen voor huismussen per woning (aan de noordoostzijde) indien deze hoger dan drie meter geplaatst kunnen worden.	5	
Plaats een vogelvide bij de onderste rij schuine dakpannen in plaats van vogelschroot.	3	
Drie neststenen voor gierwaluwen per woning (aan de noordoostzijde) indien deze hoger dan vier meter geplaatst kunnen worden én indien er een vrije aanvliegroute is.	5	
Nestplaatsen creëren voor huiszwaluwen.	3	
Nestplaatsen creëren voor spreeuwen.	1	
Inbouwkasten plaatsen voor vleermuizen, vanaf vier meter hoogte én op de zuidwestzijde. De kasten mogen niet verlicht worden.	5	
Vleermuiskast plaatsen aan buitenzijde gevel, vanaf vier meter hoogte én op de zuidwestzijde. De kasten mogen niet verlicht worden.	1	
Insectenhotel (1,50 x 1,50 m) plaatsen in de tuin of aan de gevel (aan de zuidwestzijde).	1	
Insectentuinmuur of gedeelte (1,50 m hoog x 3 m lang) in de tuin toepassen (aan de zuidwestzijde).	2	
Groen dak extensief (streekeigen soorten, grondlaag vier-zeven centimeter) toepassen.	2	
Groen dak intensief (streekeigen soorten, grondlaag 80-120 cm) toepassen.	5	
Groen dak natuur (streekeigen soorten, grondlaag variëren tussen 20-40 cm) toepassen.	3	
Bruin dak toepassen. De dakbedekking bestaat uit zand en stenen ten behoeve van scholekster en zwarte roodstaart.	2	
Waterdak toepassen. Op het dak staat permanent water en heeft een overstort, waardoor het water na een bui geleidelijk afgevoerd wordt. Beplanting is streekeigen.	2	
Groene gevel van streekeigen soorten	2	
Geveltuin van streekeigen soorten bij blinde muren.	1	

Infogram duurzaamheid

Energie

Basis: wettelijke EPC-norm

++: 0 op de meter

+++: energieleverende woning

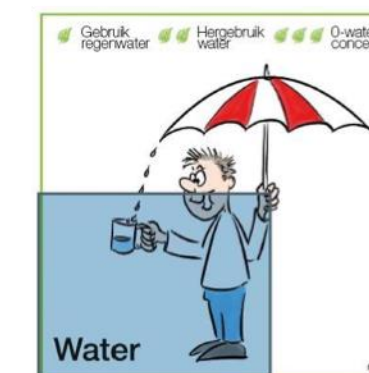

Water

Basis: hemelwater is afgekoppeld van het riool en infiltreert in de bodem op eigen kavel

++: hemelwater wordt vastgehouden op dak, in reservoir of anderszins en gebruikt

+++: grijswatersysteem

Materialen

Basis: milieuvriendelijke materialen

++: natuurlijke en biobased materialen

+++: circulair bouwen

Groen en natuur inclusief bouwen

Basis: je scoort 15 punten conform het systeem opgenomen in het bestemmingsplan.

++: je richt je tuin volledig groen in met minimale verharding

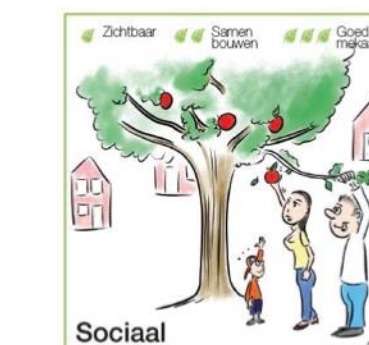
+++: gebouwde en groene omgeving zijn een eenheid

Sociaal

Basis: de inrichting van je kavel en positionering van de woning is afgestemd met de burens

++: samenbouwen

+++: sociale cohesie

Stationsplein Zwolle

Groene binnenhoven

Groene oases met collectieve binnentuinen

Havenkwartier Deventer

Brinken, esdorpen, kloostertuinen, groene hoven

Gebruik historische groene typologieën in nieuwe toepassingen

Knarrenhof Zwolle

Bedrijventerreinen

Deventer, bedrijventerrein A1

Sociale cohesie

Markt, Hengelo

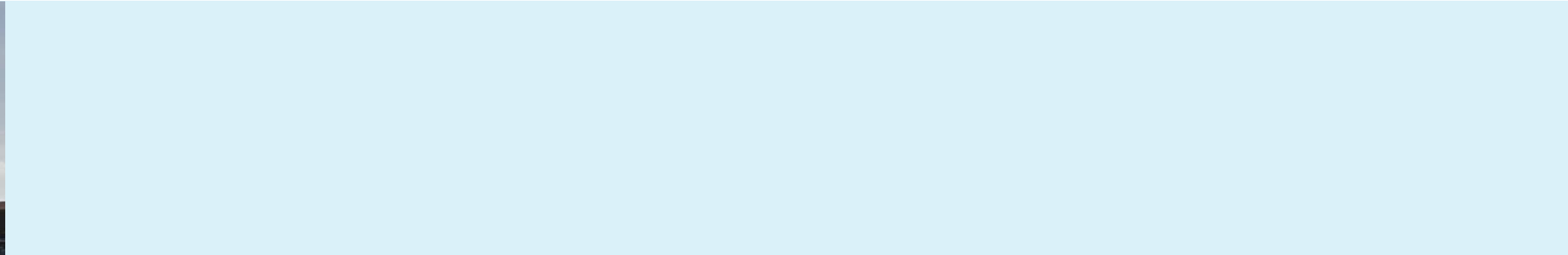

Mens centraal

Enschedeestraat, Wetplein, Hengelo

Little C, Coolhaven, Rotterdam

Denk vanuit vergroening

Ontwerp steden als parken en
dorpen als landschappen

provincie **Overijssel**
WATERSCHAP
vechtstromen

Stad en Water, Twente 2075

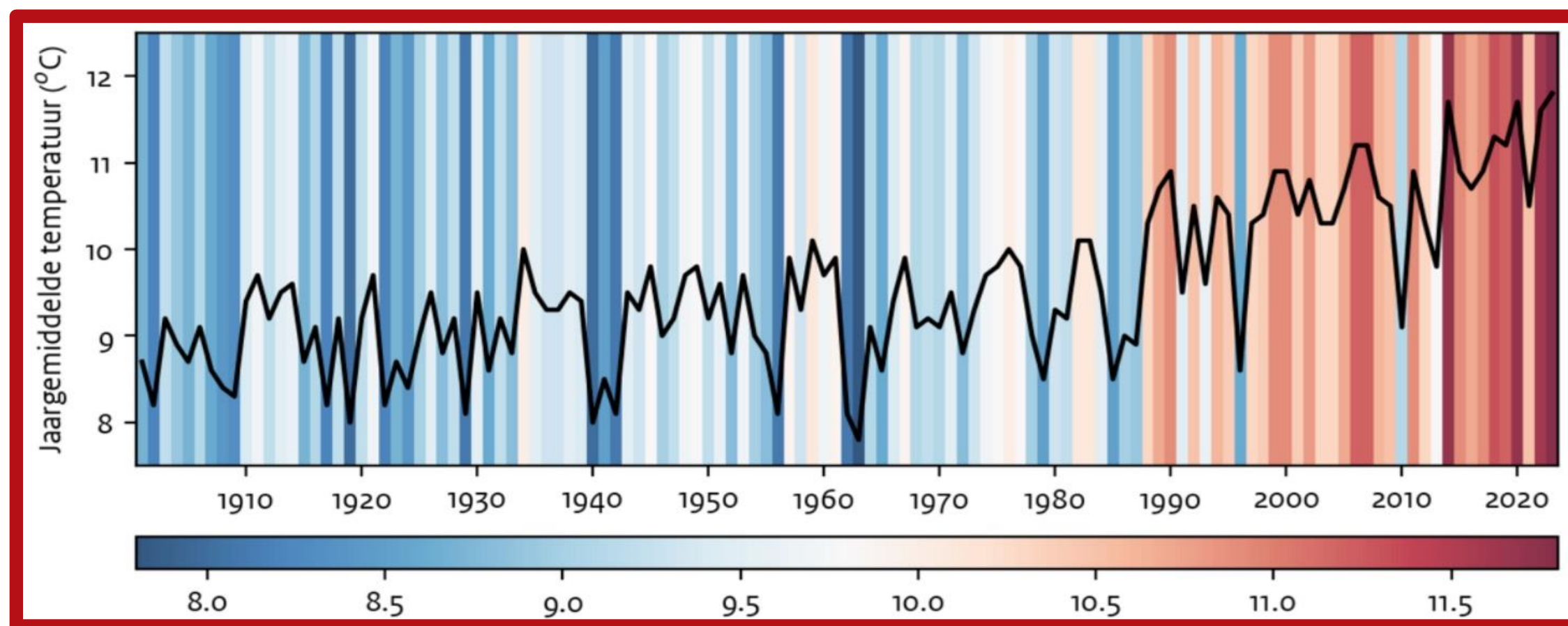
DE URBANISTEN
MUST
TAUW

Bouwen met water

Het klimaat verandert

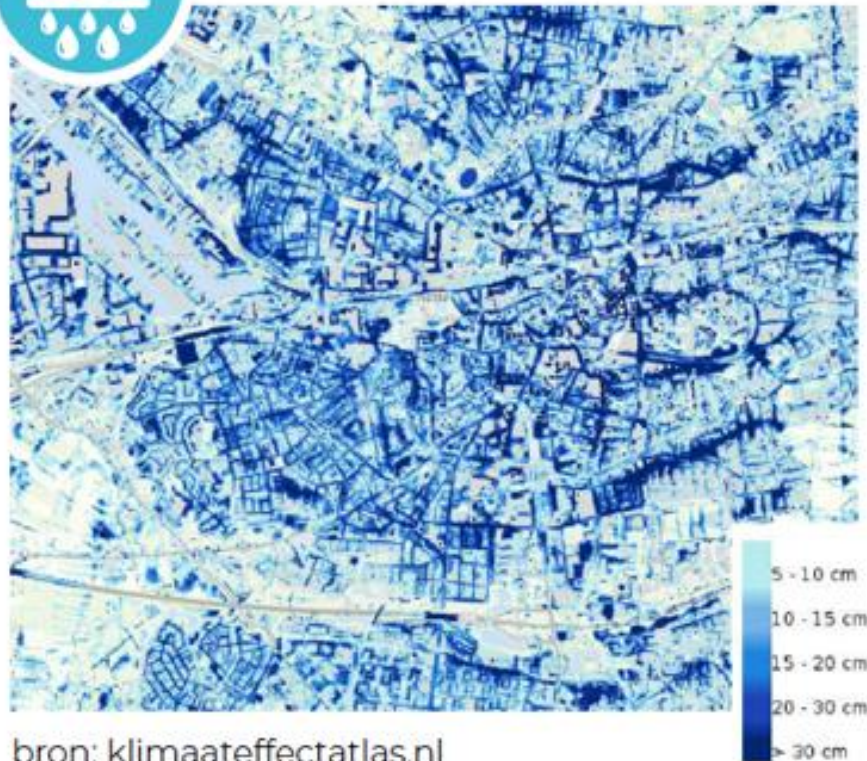

De klimaatextremen op lange termijn (2075)...

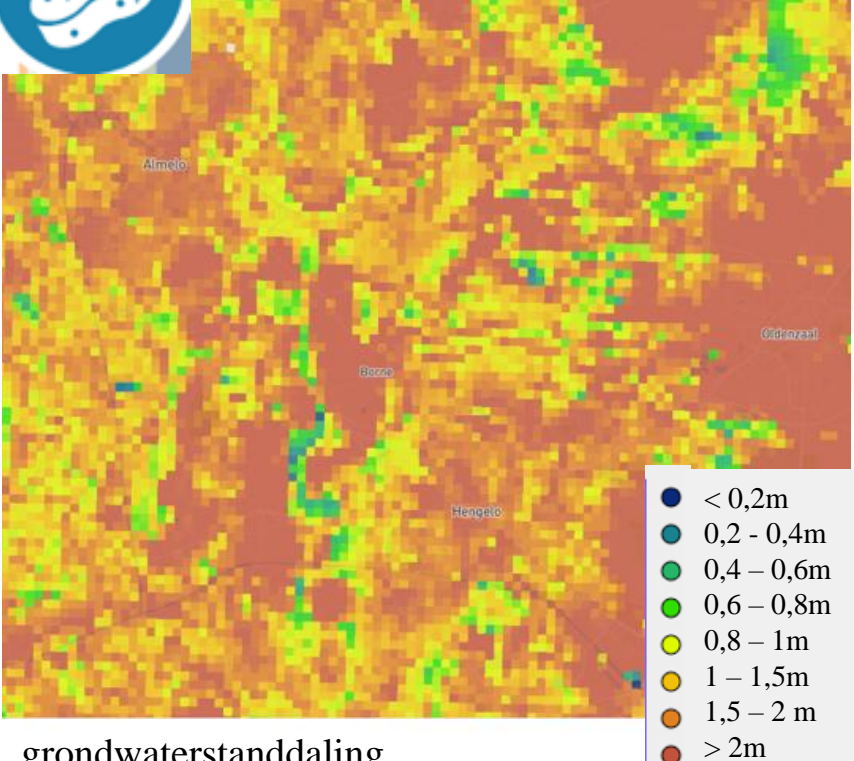
EXTREME NEERSLAG

bron: klimaateffectatlas.nl

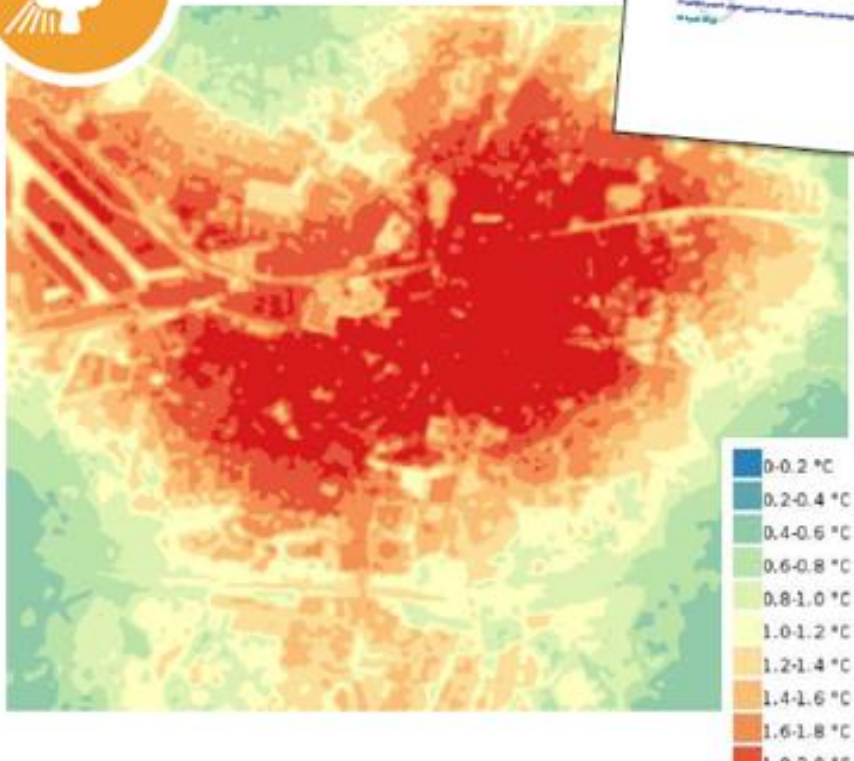
DROOGTE

grondwaterstanddaling

HITTESTRESS

2024 was nat!

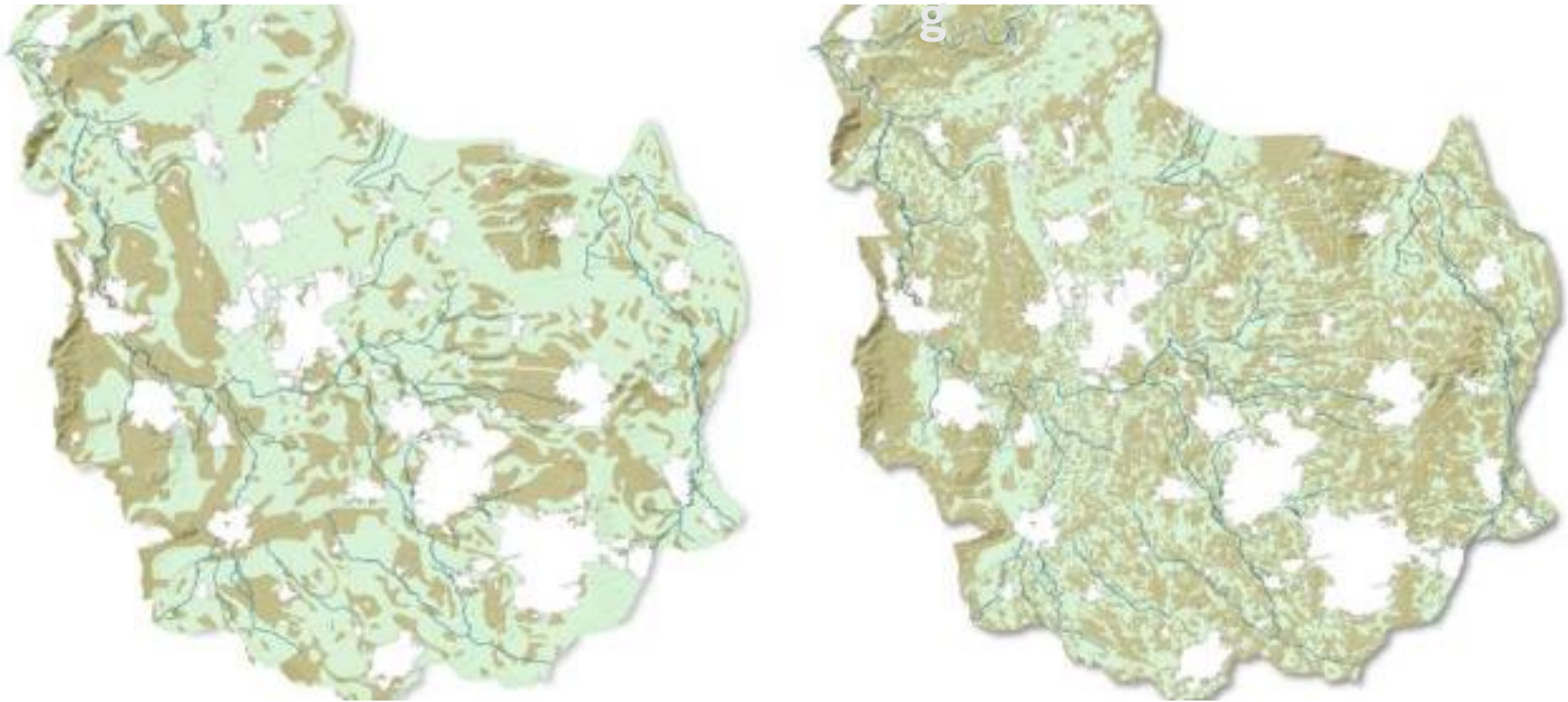

Maar het wordt vooral steeds droger in Twente

1950

Huidi

- Droger: Lagere grondwaterstand (>140 cm onder maaiveld)
- Natter: Hogere grondwaterstand (<140 cm onder maaiveld)
- Huidig stedelijk gebied

Met grote gevolgen

Stedelijk gebied

- Meer piekbuien (water op straat)/hittestress
- Meer inundaties (locatiekeuze woningbouw)
- Toename bodemdaling in veen-/kleigebieden

Zetting & zakking

- Schade kabels/leidingen
- Schade woningen, panden, enzovoort

Natuur

- Lagere grondwaterstanden
- Verminderde kwel

Landbouw

- Meer natschade
- Meer droogteschade

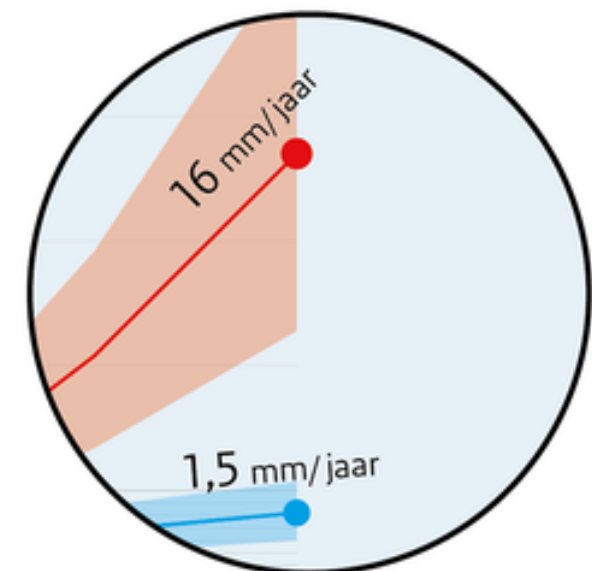
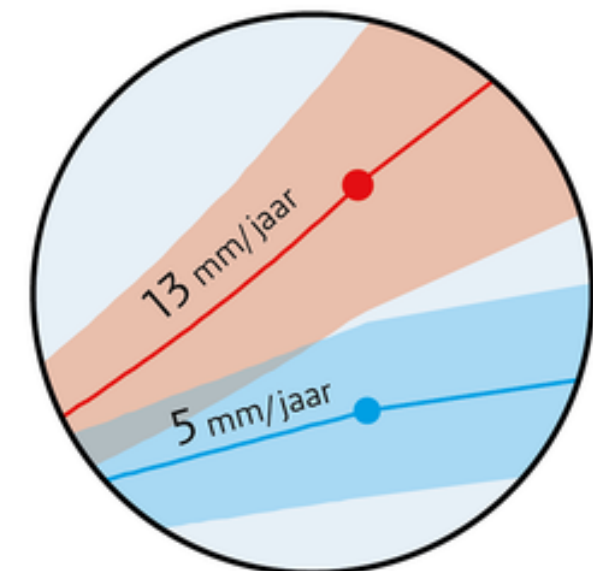
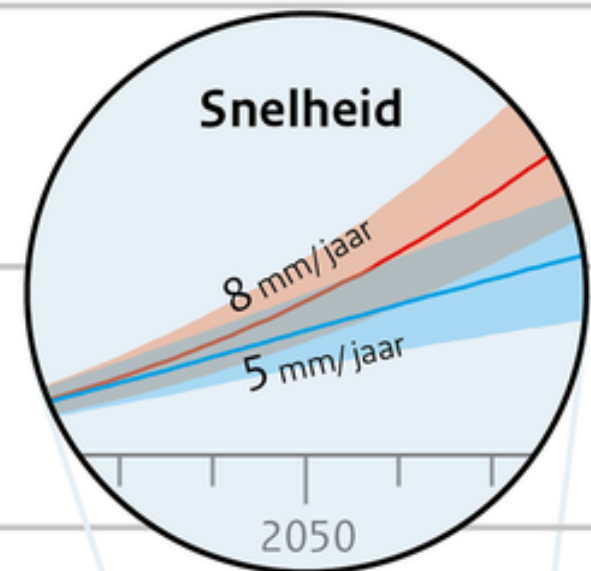
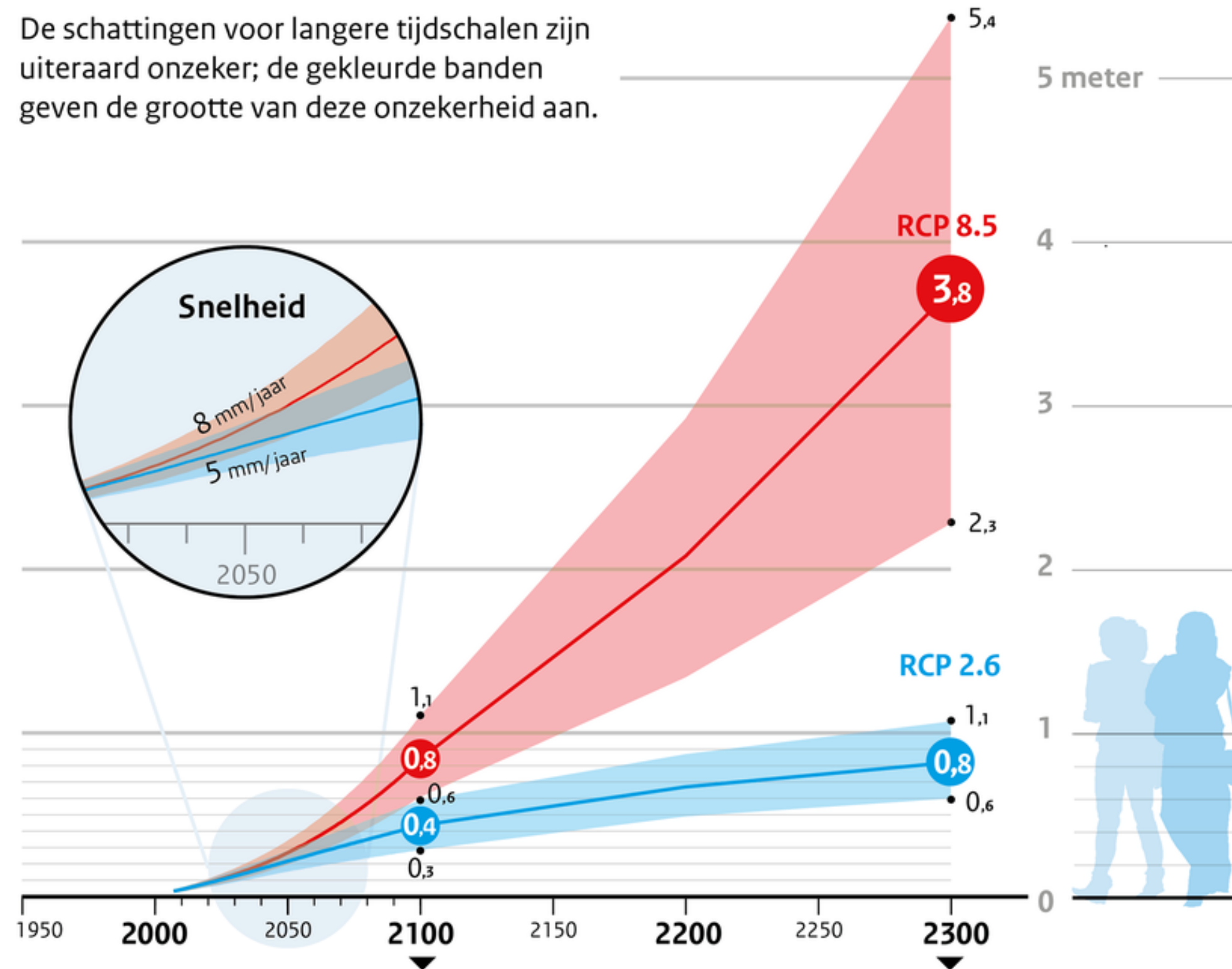
Waterkwaliteit:

- Gevolgen voor watersysteem: droogval
- Botulisme
- Vissterfte door zuurstofloosheid

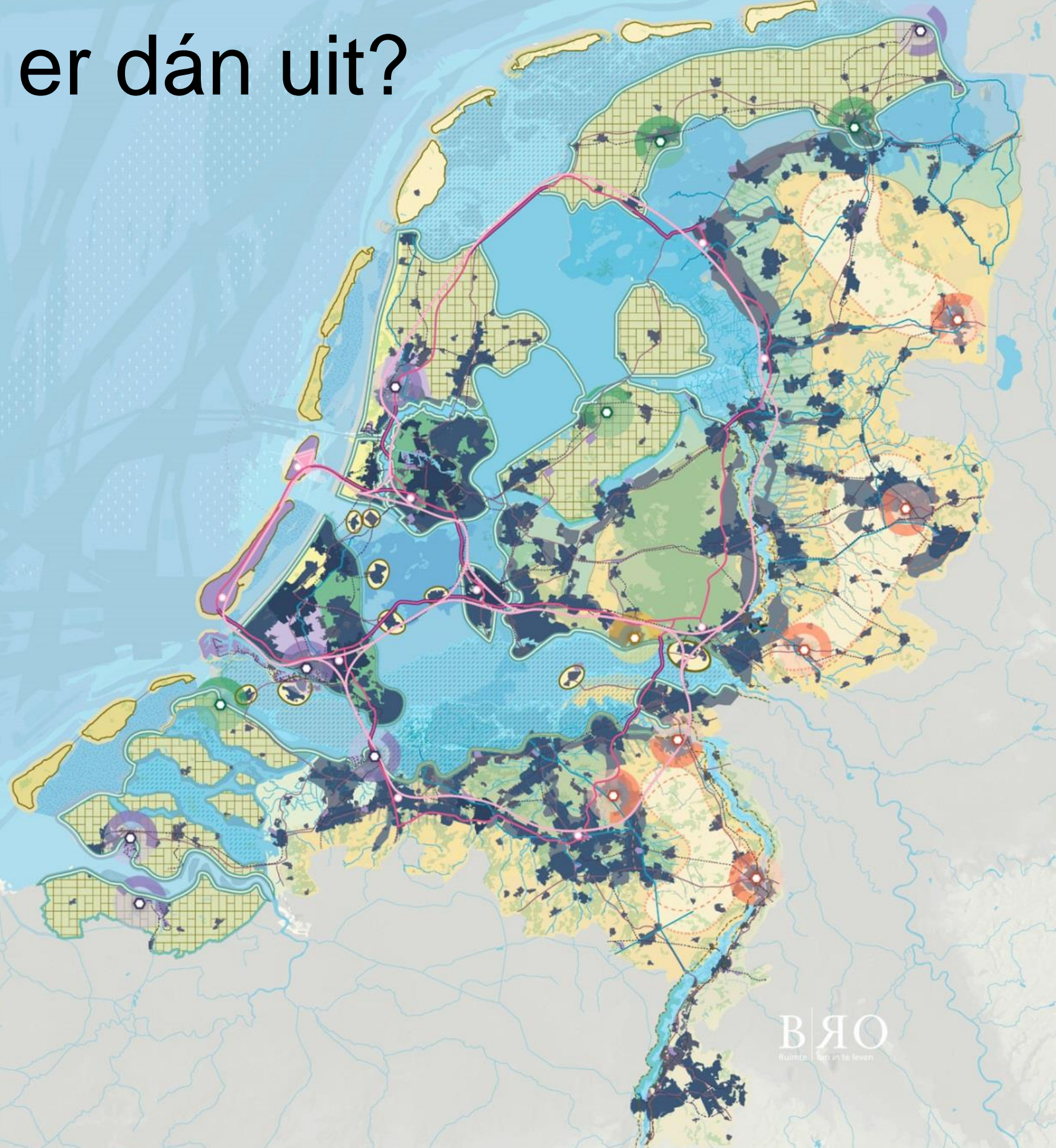
Verwachte zeespiegelstijging tot 2300

De schattingen voor langere tijdschalen zijn uiteraard onzeker; de gekleurde banden geven de grootte van deze onzekerheid aan.

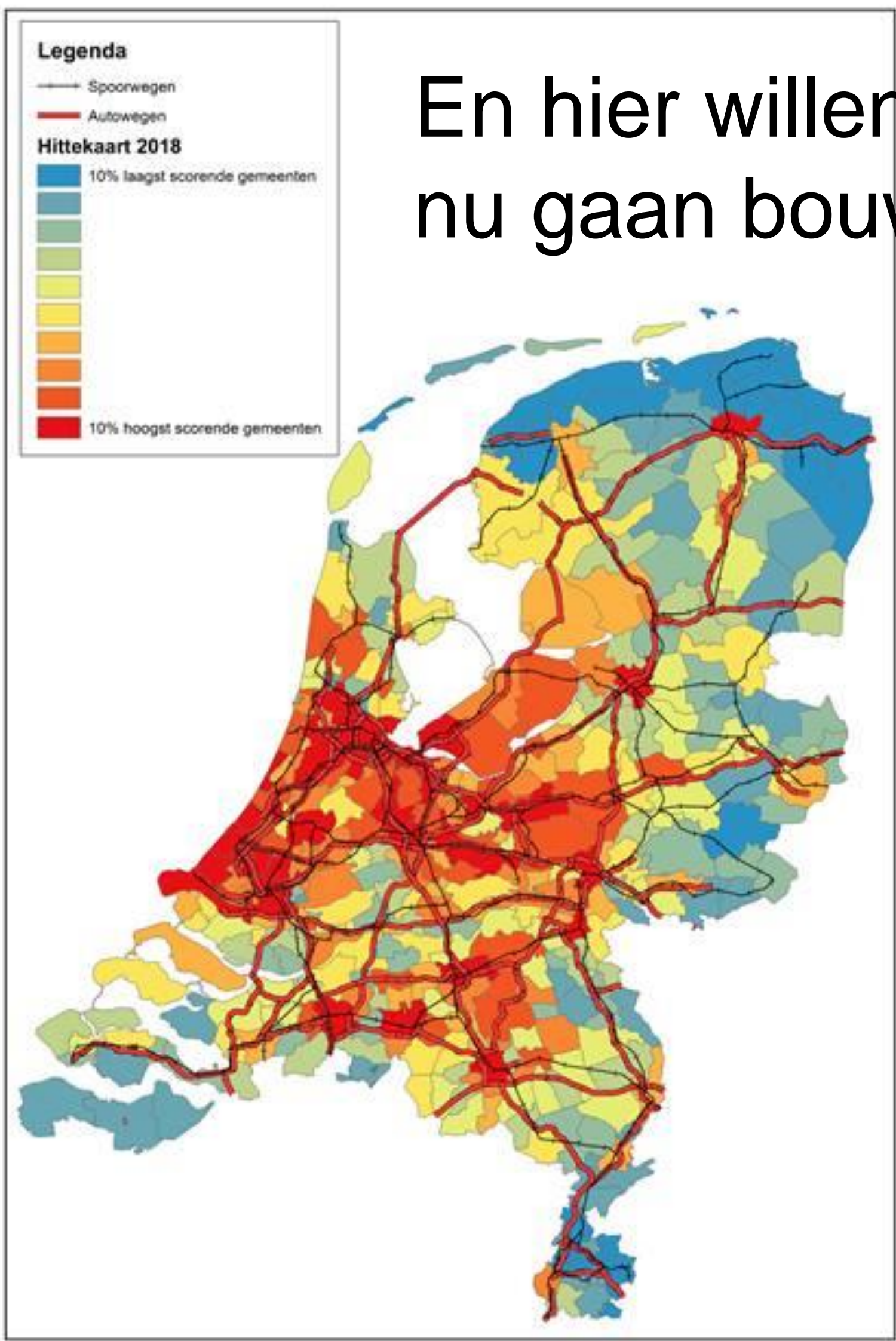

Hoe ziet NL
er dán uit?

En hier willen we
nu gaan bouwen

Ruimtelijke Ontwikkel Strategie Twente

Tot 2050
100.000
extra
inwoners

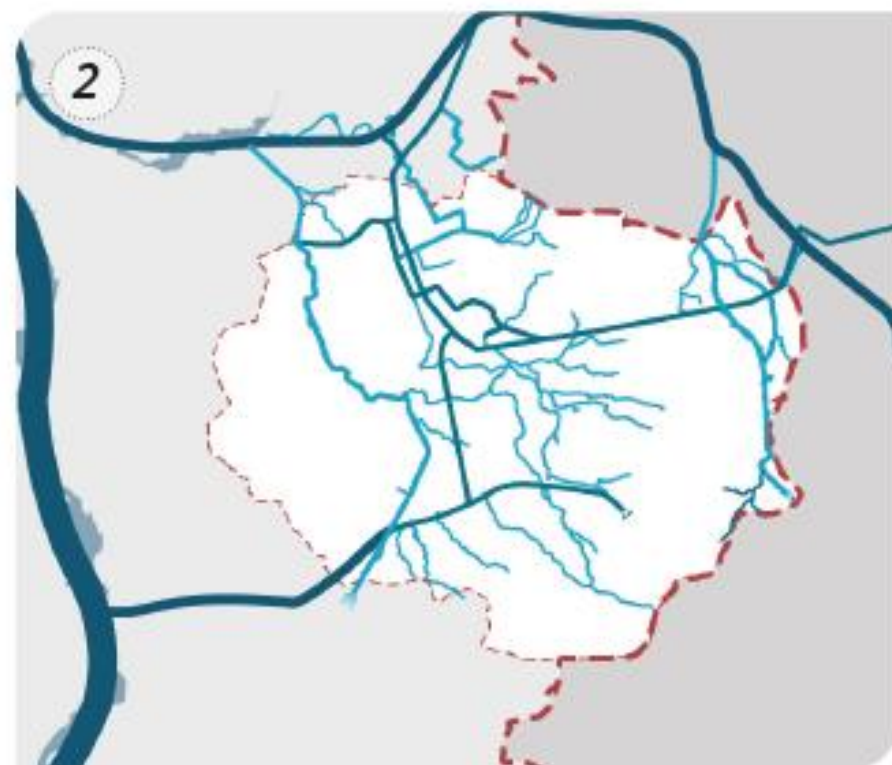

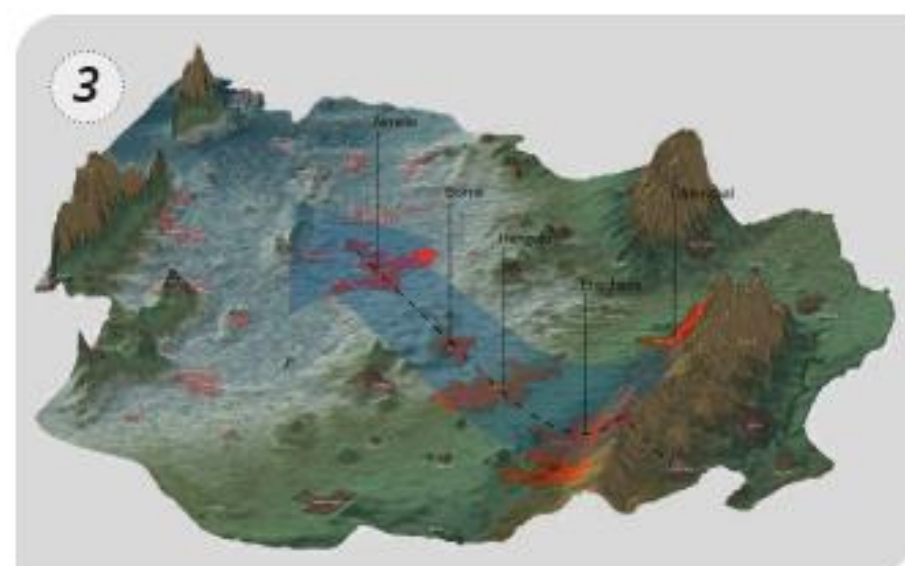
Twente aan de rand van de Rijn

1. Nederland
Deltagebied van de Rijn, een gemengde rivier van regen- en smeltwater.

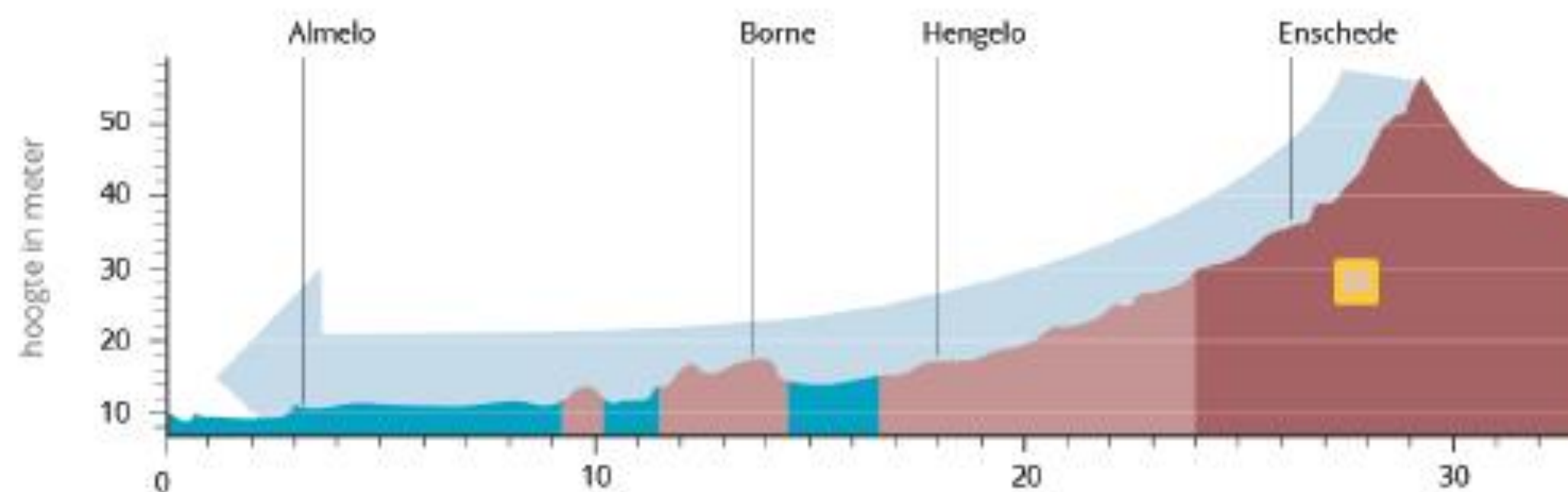
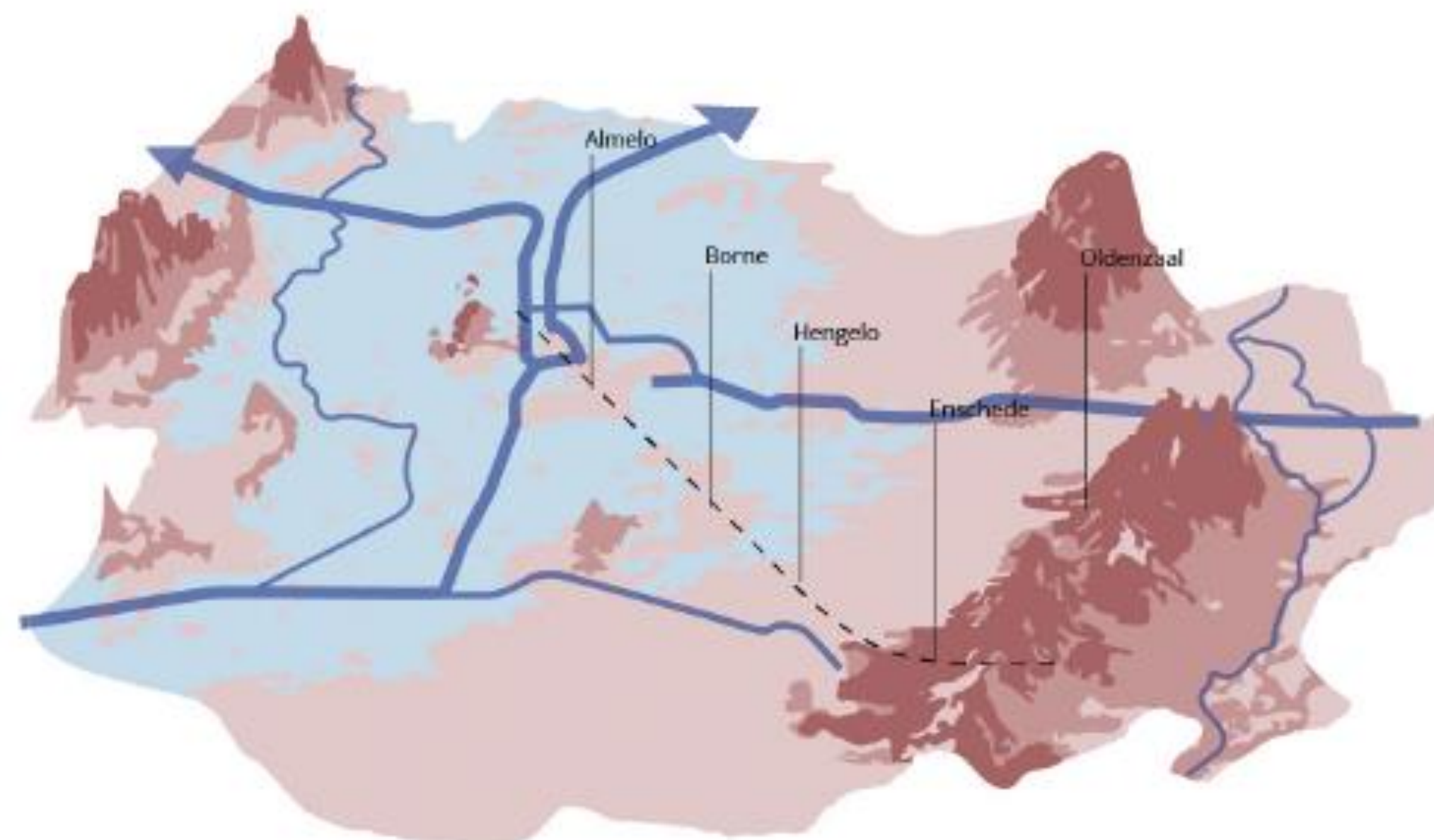

2. Twente
Een samenloop van beken die worden gevoed door regen- en kwelwater.

3. Twents landschap
Een gevarieerde ondergrond met verschillende landschappelijke kenmerken, voornamelijk stuwwallen en veengrond. De grote steden liggen op verschillende plekken tussen deze specifieke kenmerken.

4

Het klimaat verschuift 20 km per jaar

In 2075 zou het klimaat ca 1.000 km zijn opgeschoven - volgens een matig scenario (RCP 4,5).

Twente krijgt het klimaat van Zuid-Frankrijk.

Enschede

Lyon

A close-up photograph of a silver metal faucet set against a background of parched, cracked earth. The faucet is the central focus, with its handle at the top and its spout pointing downwards and to the left. The ground is a mix of light brown and tan, with a dense network of dark, irregular cracks that emphasize the extreme dryness. The lighting is bright, casting soft shadows and highlighting the textures of both the metal and the soil.

Er is nú al
sprake van
watertekort

Verbod landbouw
op onttrekking van
grond om te
sproeien.

Waterstop vanuit Vitens.

Nieuw bedrijfspand?
Geen aansluiting op het
waternet.

Scheepvaart in
Twentekanaal niet
langer mogelijk.

Grootverbruik
van water wordt
duurder.

En soms (maar steeds vaker) veel te veel water

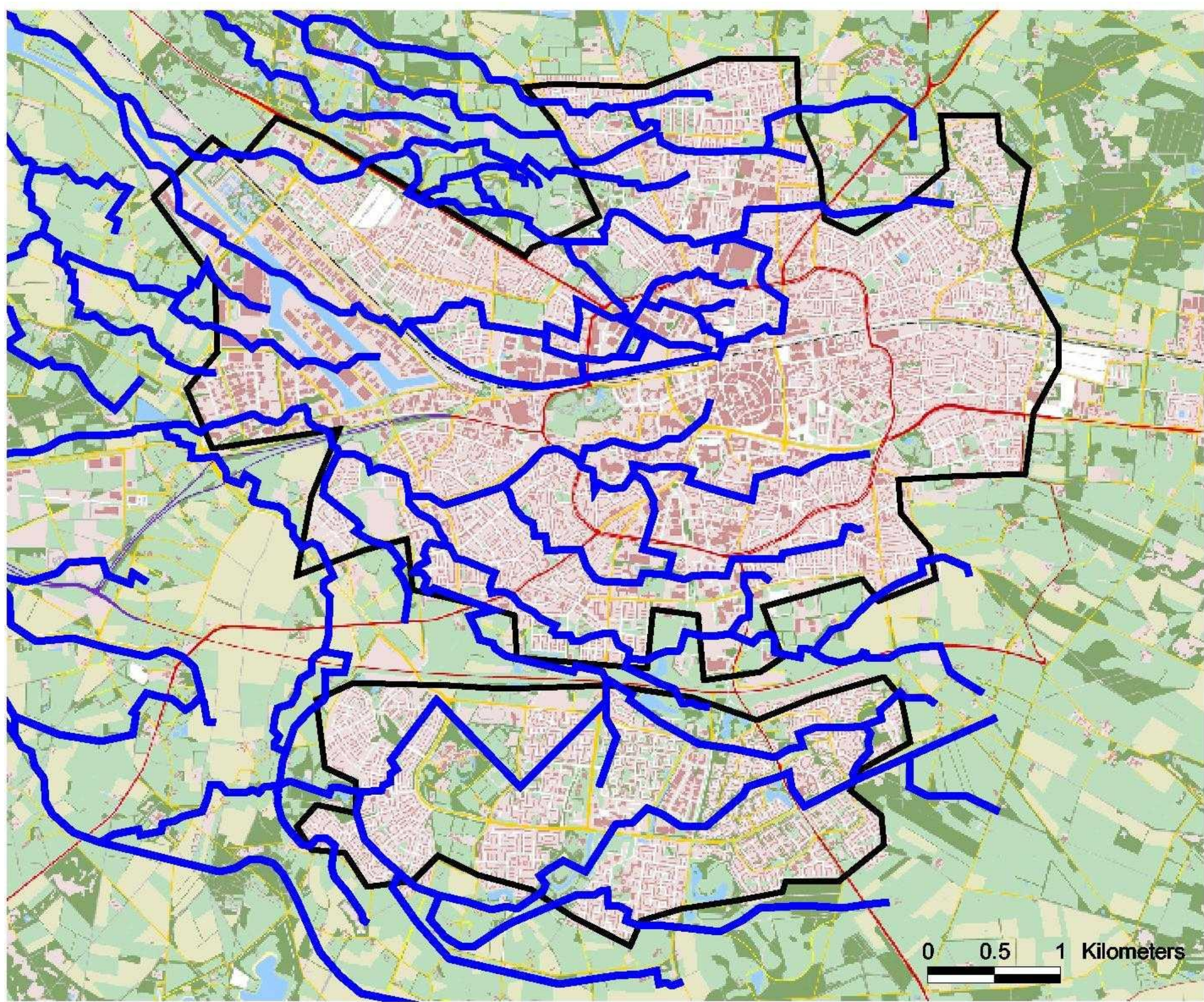

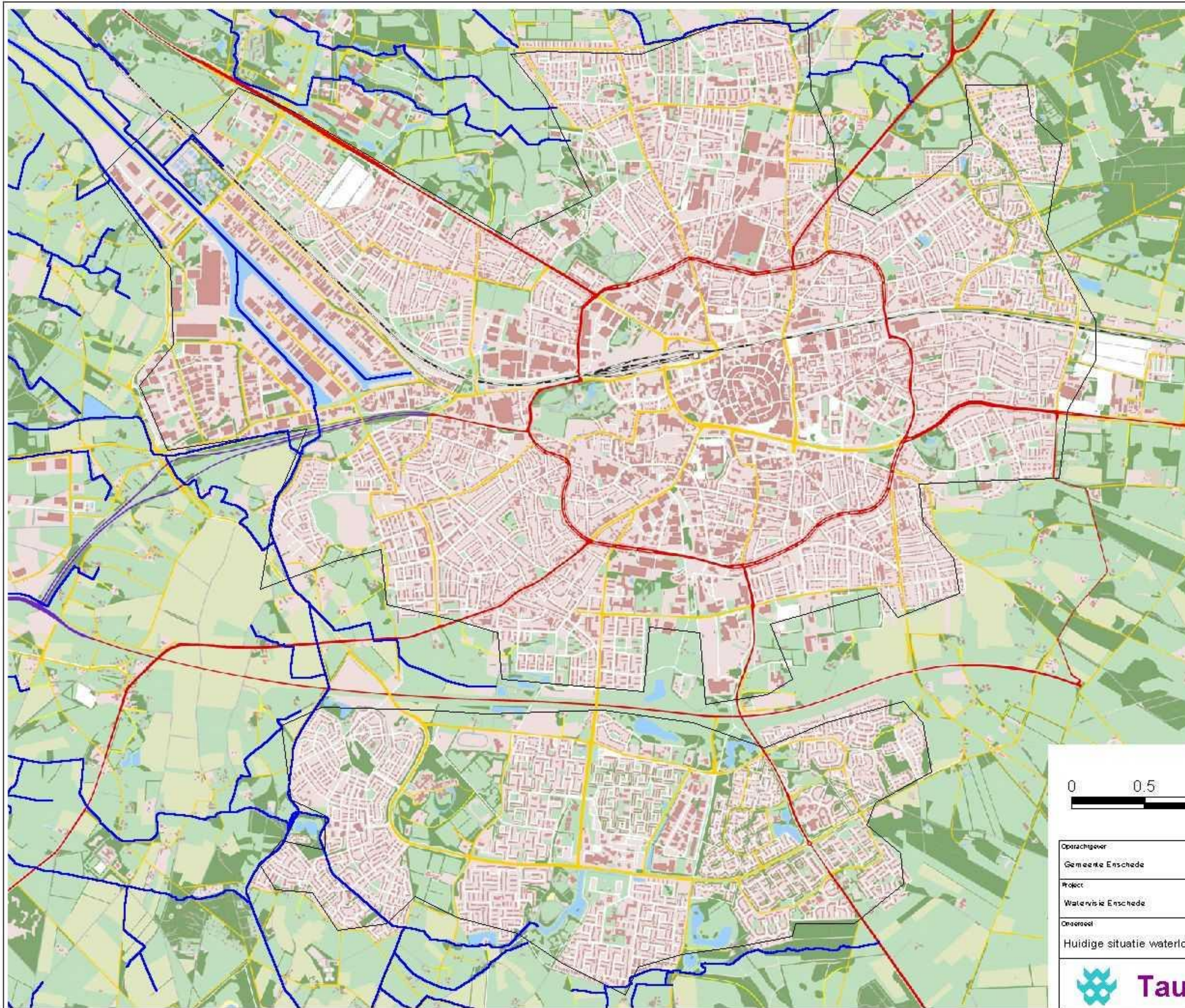

0 0.5 1 Kilometers

Oprachgever	Schaal	Status
Gemeente Enschede	1:25.000	CONCEPT
Project	Formaat	Projectnummer
Watervisie Enschede	A3	3950182
Ontwerp	Datum	Tekeningnummer
Huidige situatie waterlopen	13032002	2
	Geok. RD	
	Geoc. -	

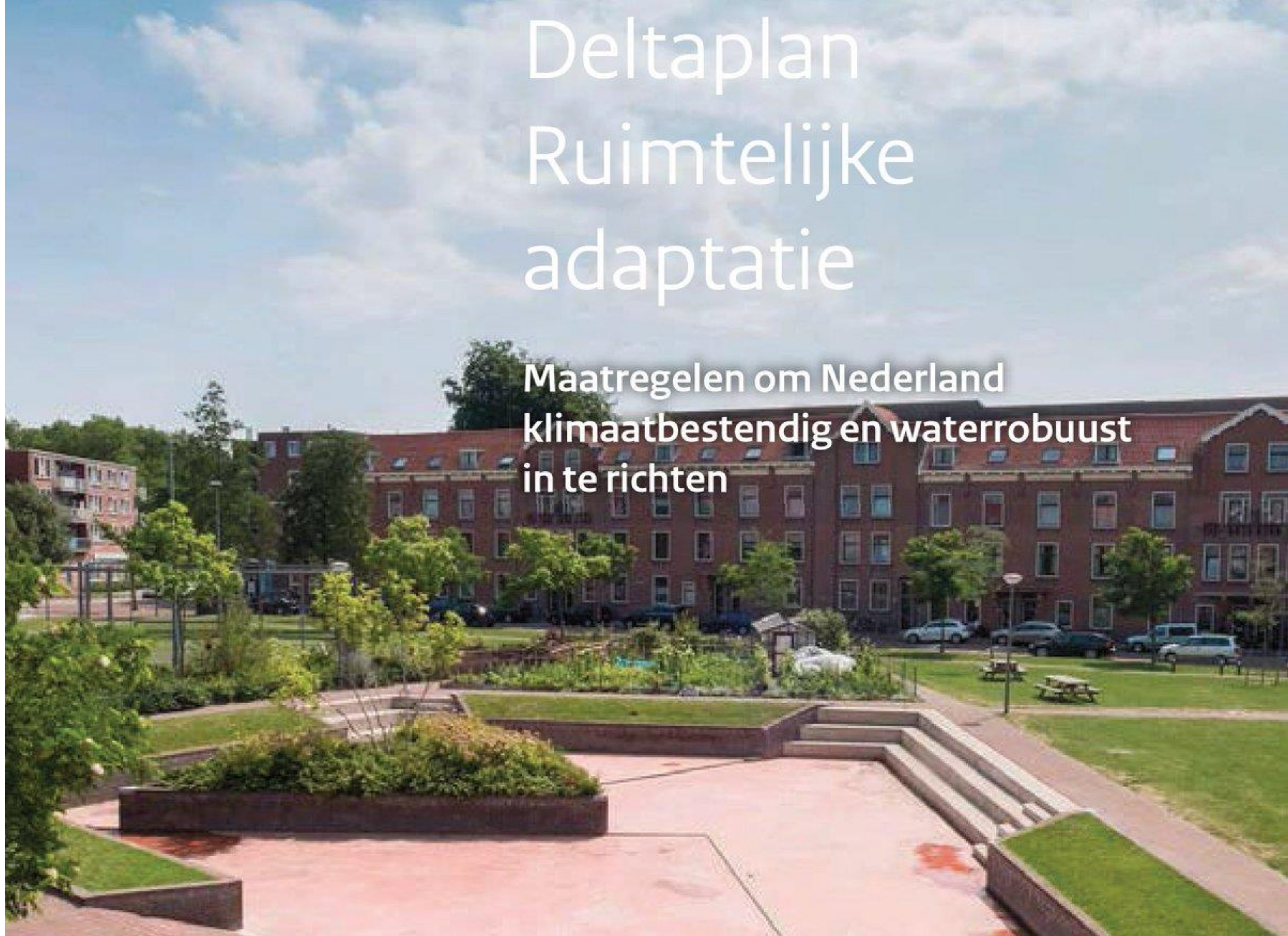

Roodbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 600011
Fax (0570) 62 96 66

Deltaplan Ruimtelijke adaptatie

Maatregelen om Nederland
klimaatbestendig en waterrobuust
in te richten

Stress test

Waterdiepte bij extreme neerslag (70 mm)

- Vanaf 0,25 m
- Tot 0,25 m
- Tot 0,10 m

Gevoelstemperatuur (PET)

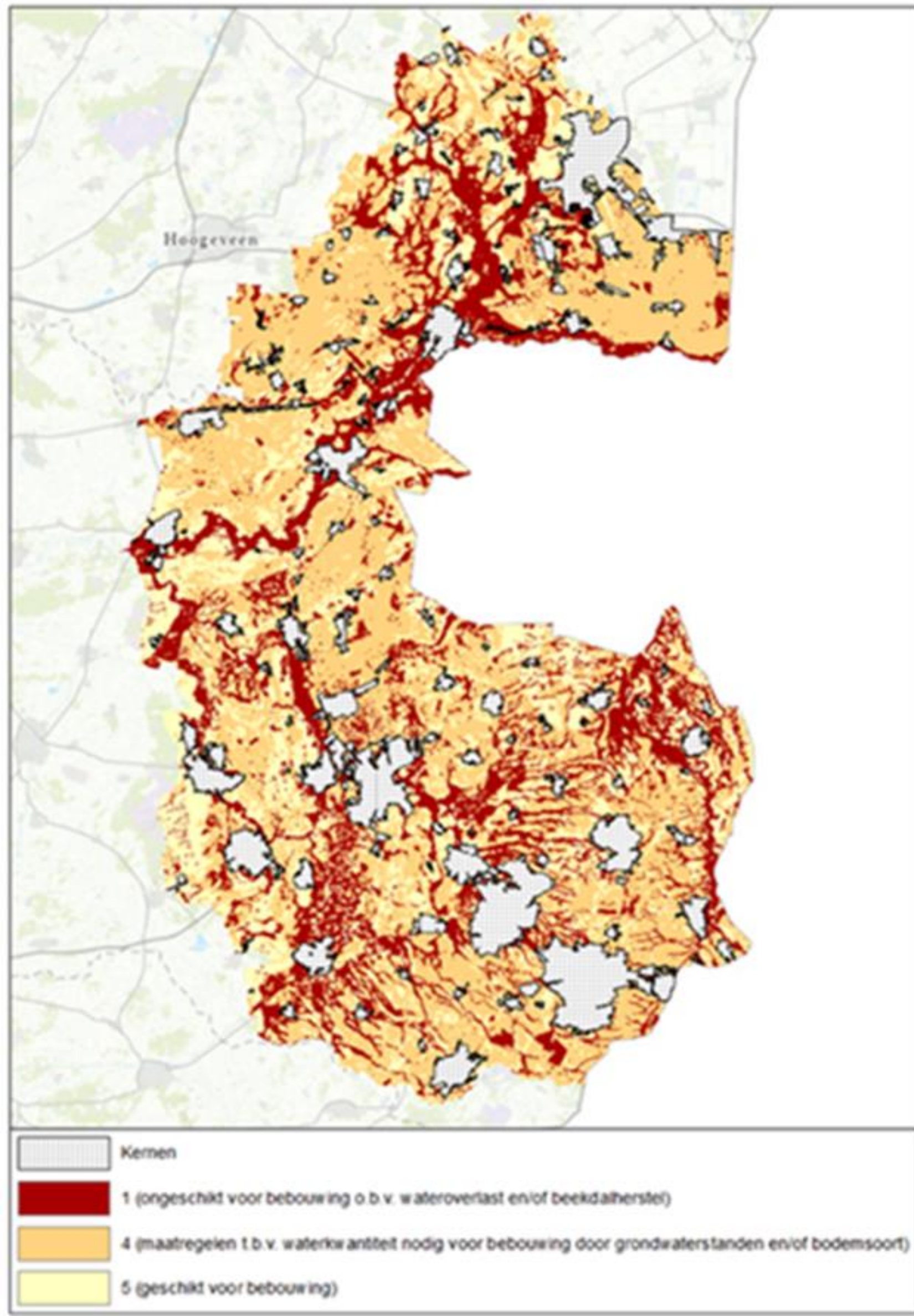
- 52 graden Celsius
- 48 graden Celsius
- 44 graden Celsius
- 40 graden Celsius
- 34 graden Celsius

Ga naar twn.klimaatatlas.net en vul postcode in

The screenshot shows the user interface of the 'KLIMAATATLAS TWENTS WATERNET'. At the top left is the 'twents waternet' logo, which consists of a blue stylized water drop icon above the text 'twents waternet'. To the right of the logo is the title 'KLIMAATATLAS TWENTS WATERNET'. In the top right corner, there is a small square icon with a lowercase 'i' inside. Below the title, there is a navigation bar with four buttons: 'Alles', 'Gebiedskenmerken', 'Overzichtskaart', and 'Themakaarten'. To the right of these buttons is a button labeled 'Locatie instellen' with a location pin icon. The main content area displays a grid of nine map thumbnails, each with a title above it: 'Kortdurende buien' (short-term rain), 'Langdurende buien' (long-term rain), 'Droogte' (drought), 'Hitte' (heat), 'Overstromingen' (floods), 'Bodem' (soil), 'Hoogte' (elevation), 'Landgebruik' (land use), and 'Overzicht atlassen' (overview maps). Each thumbnail shows a different data visualization, such as colorful patterns for rain and drought, a grayscale map for floods, and a topographic map for elevation.

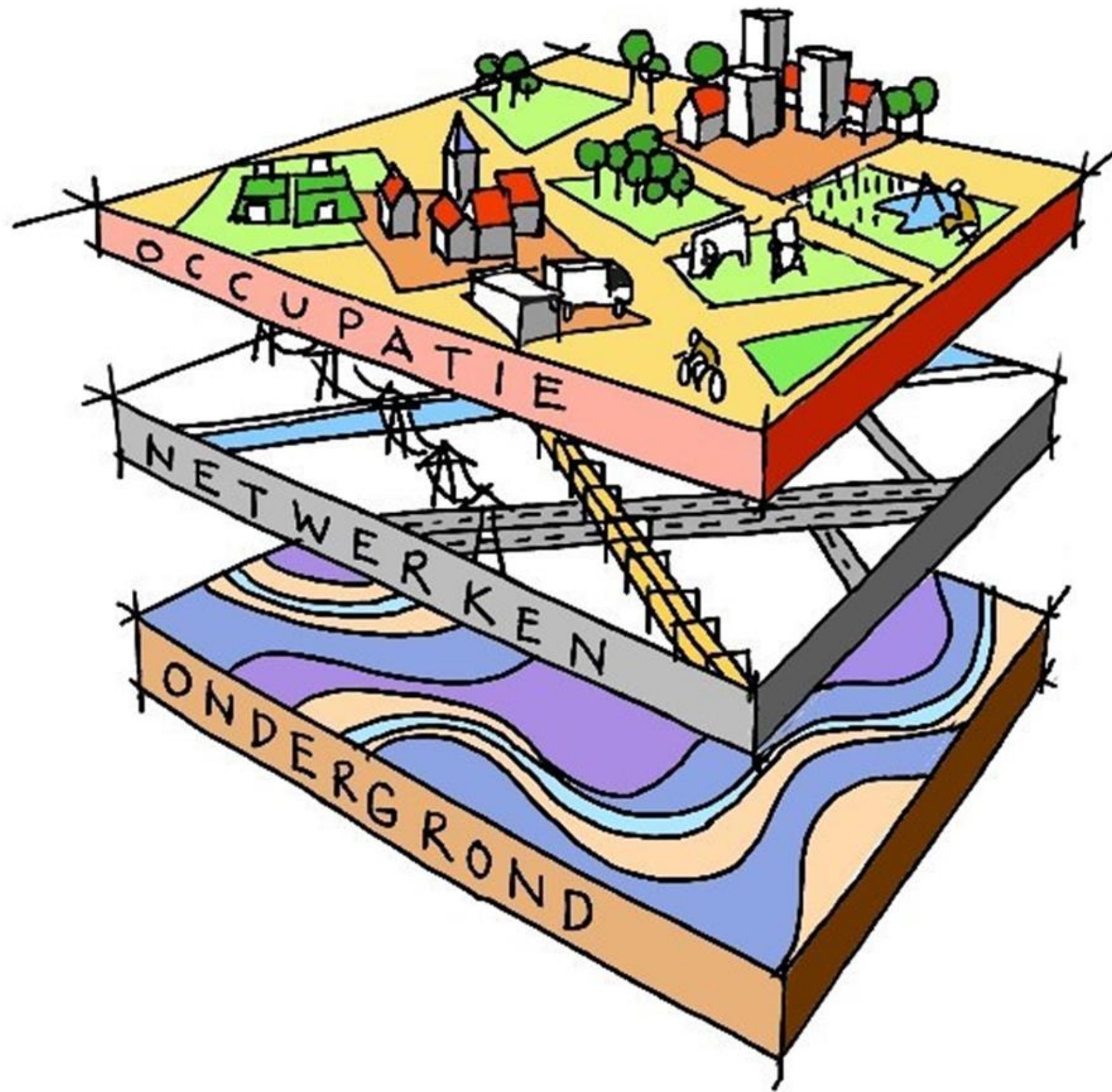

Waar kunnen we
klimaatbestendig
bouwen?

En hóe dan?

VASTHOUDEN

BERGEN

AFVOEREN

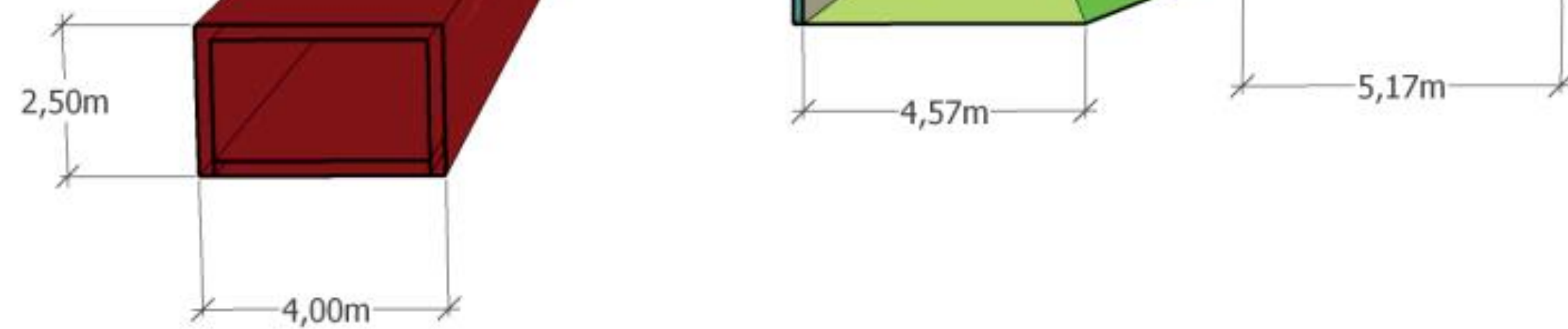

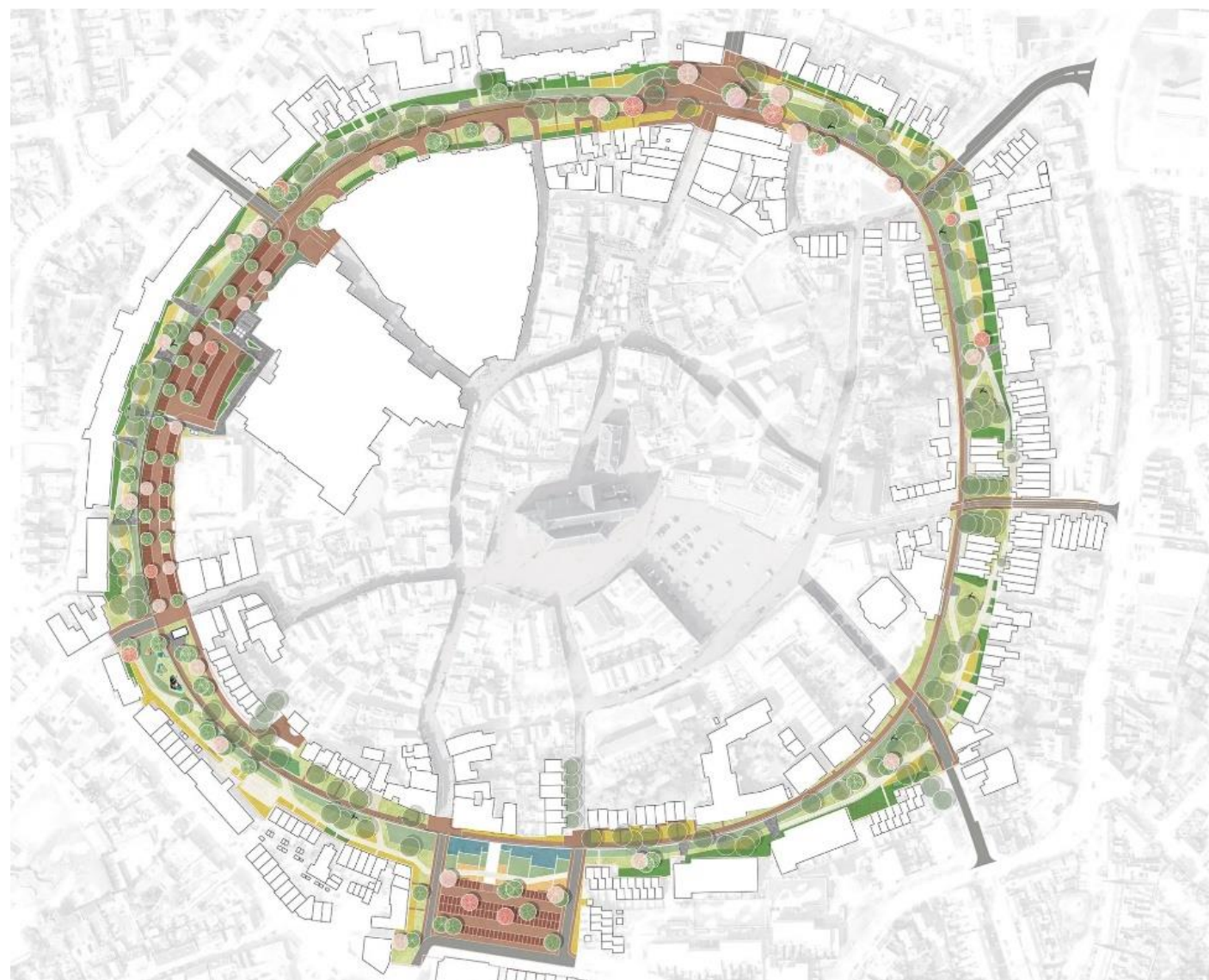

Oldenzaalsestraat - doorsnede tpu Faamterrein

Centrale parkeerplaats
Kleinschalig parkeren elders in
Singelpark wordt verminderd.

Bovengrondse waterberging – Wadi's
Regenwater kan naar de bodem
Stroomt over naar Blauwe Ader

Symbolische weergave Stadsmuur
Lijnverbinding door het gehele Singelpark

Blauwe Ader
Ondergronds regenwaterriool
Brengt water naar de stadsrand

Locatie Deurningerpoort
Historische toegang naar de stad

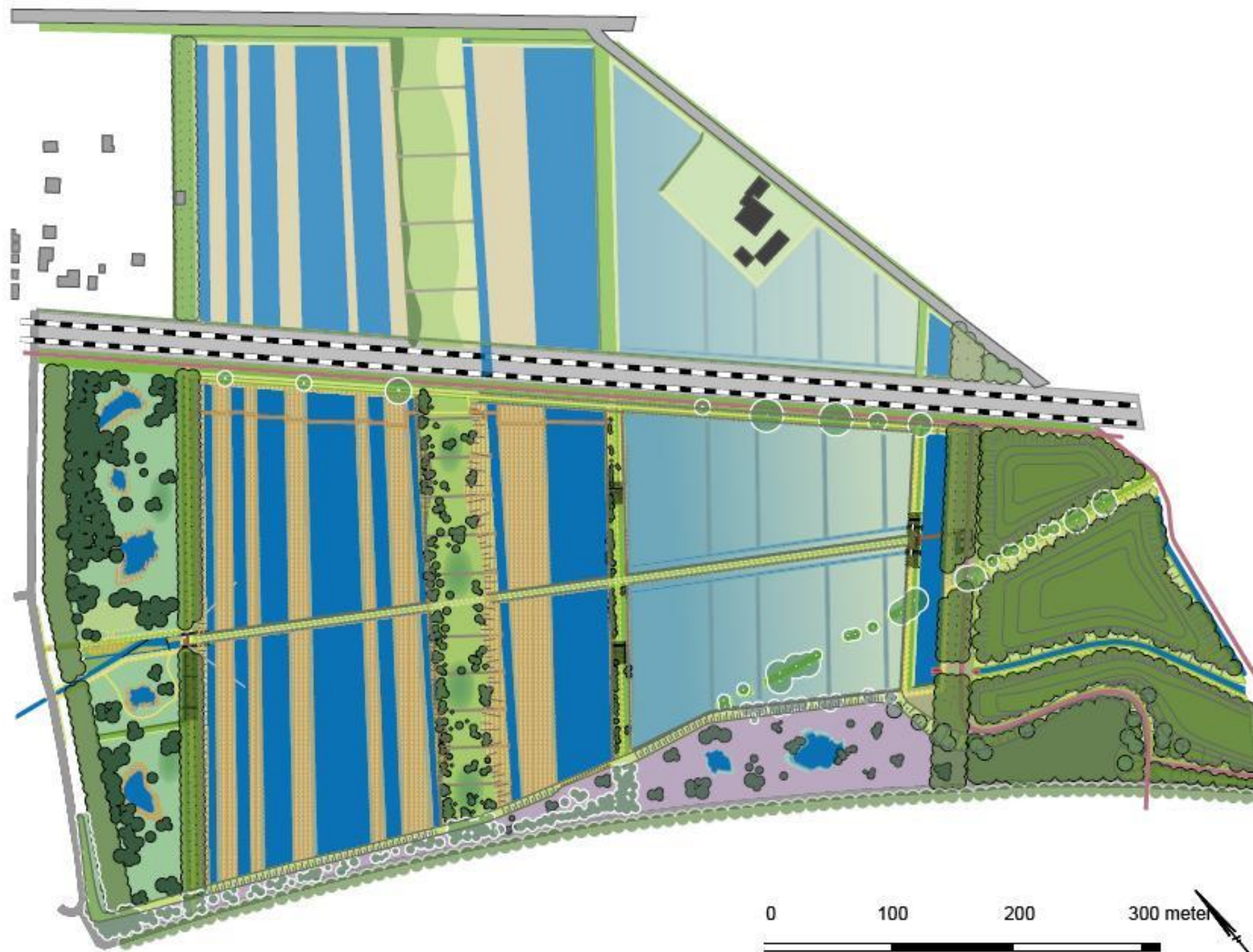

Singelpark De Vijfhoek

Ondergrondse waterberging 155.000 L
Afvoer via Blauwe Ader

Slimme waterberging – Stormharvester 187.000 L
Ondergrondse waterberging met watertappunt
Loopt leeg bij naderende regenbui

LEGENDA:

Water

- Elsbeek
- Water
- Geisoleerde poelen
- Greppel
- Ondiep water

Infrastructuur

- Rails
- Wegen
- Fietspaden
- Wandelpaden
- Onderhoudspaden
- Knuppelpad

Beplanting

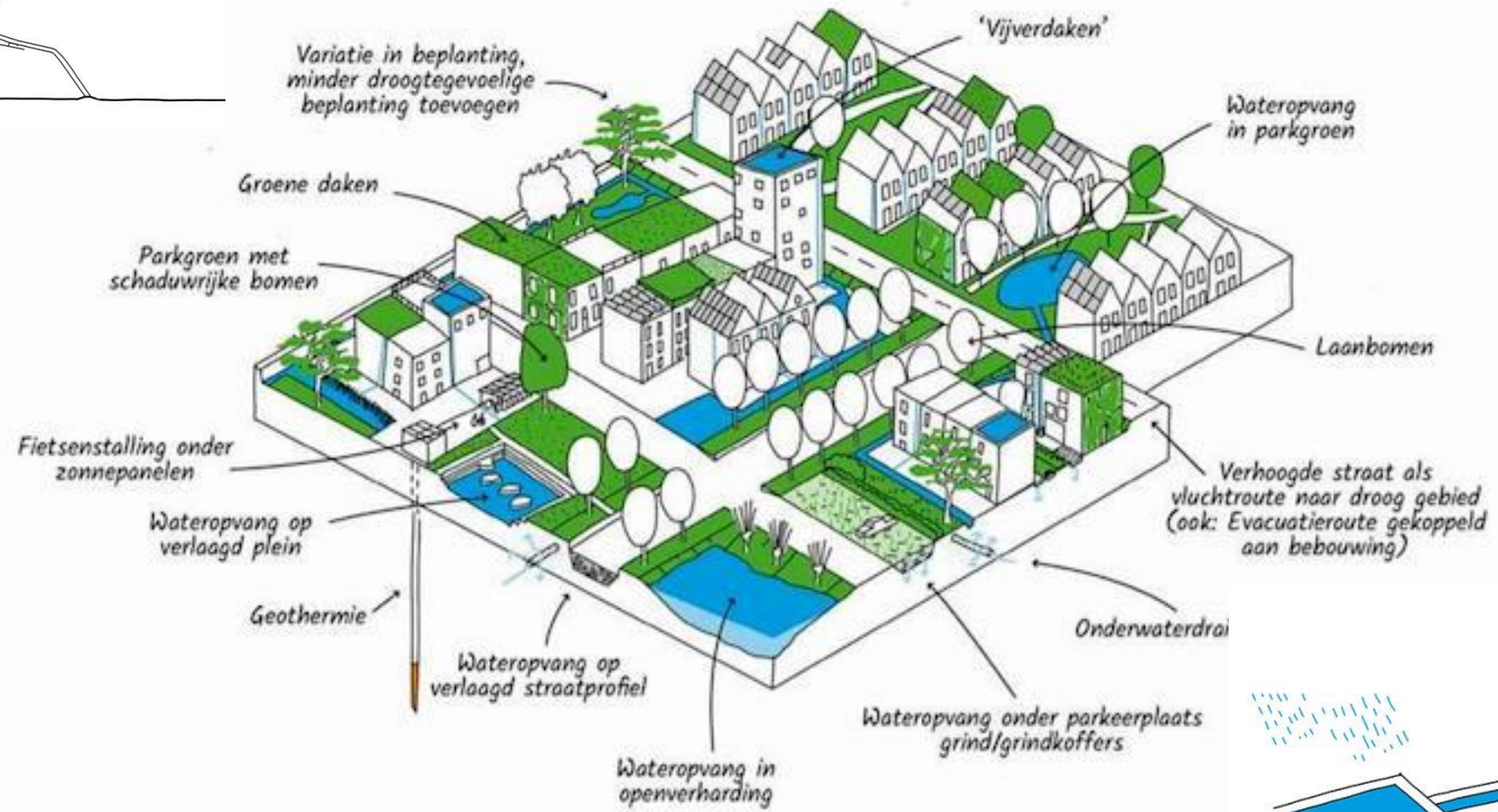
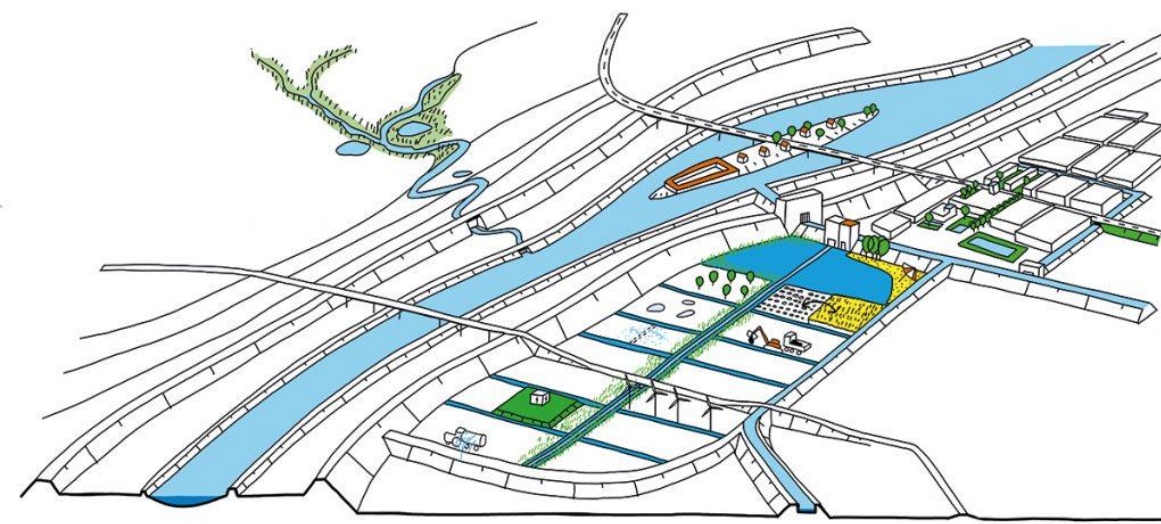
- Behouden beplanting
- Bosgebied
- Bomenweide
- Heide
- Ruigte
- Riet

Overig

- Waterinlaat Elsbeek
- Duiker EVZ
- Uitkijktoren met brug
- Oeverwaluwand
- Natuurlijk spelen

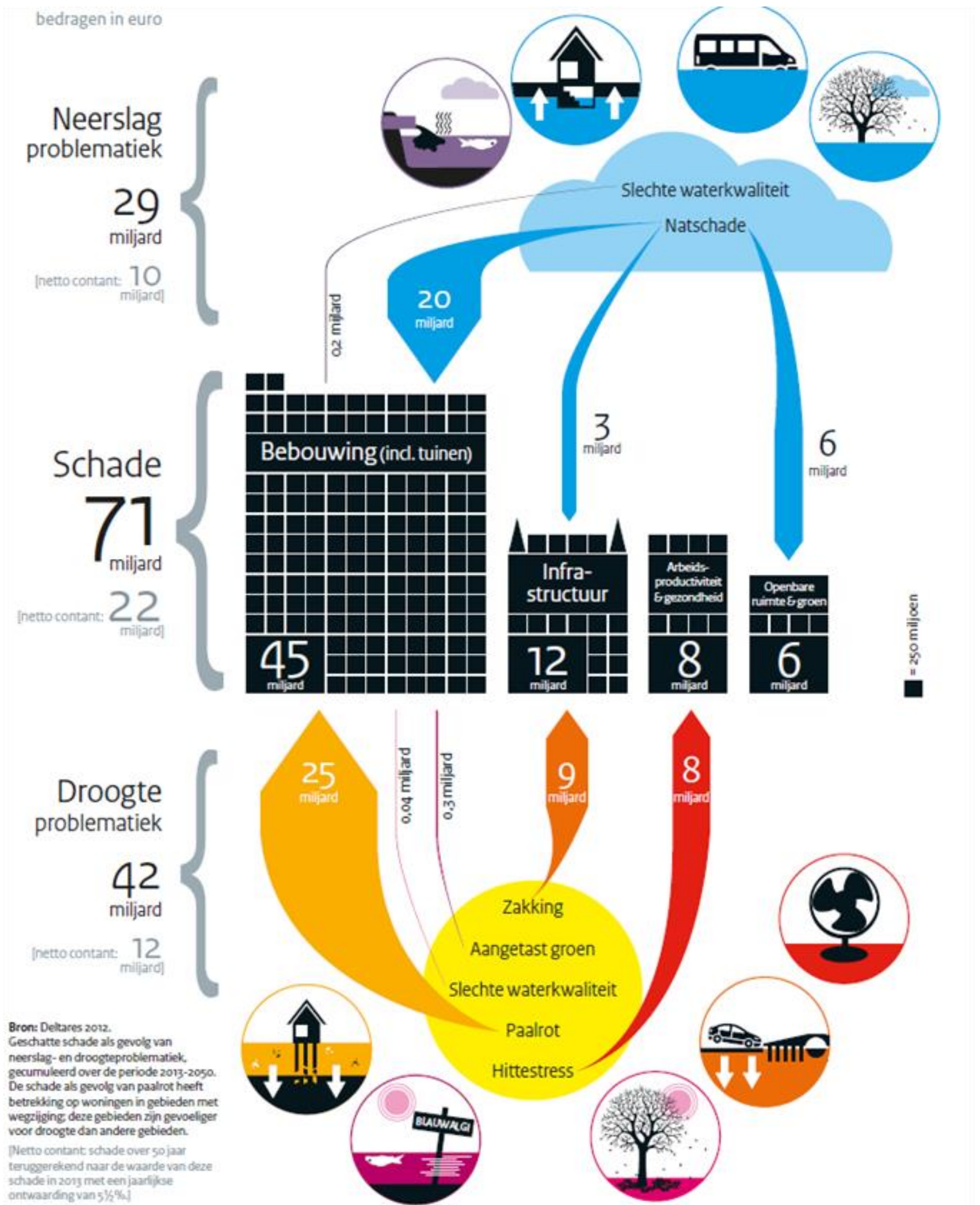

Klimaatbestendig bouwen is een investering

The background features several overlapping, flowing blue lines that resemble waves or abstract motion, set against a solid red background. The text is centered and partially overlaid by these lines.

de twentse golf

In beweging voor water

Een stroming van innovatieve
denkers
die zich hard maakt
voor de toekomst van
het Twentse water.

A decorative wavy line in a dark blue color runs horizontally across the bottom of the page, starting from the left edge and ending on the right edge.

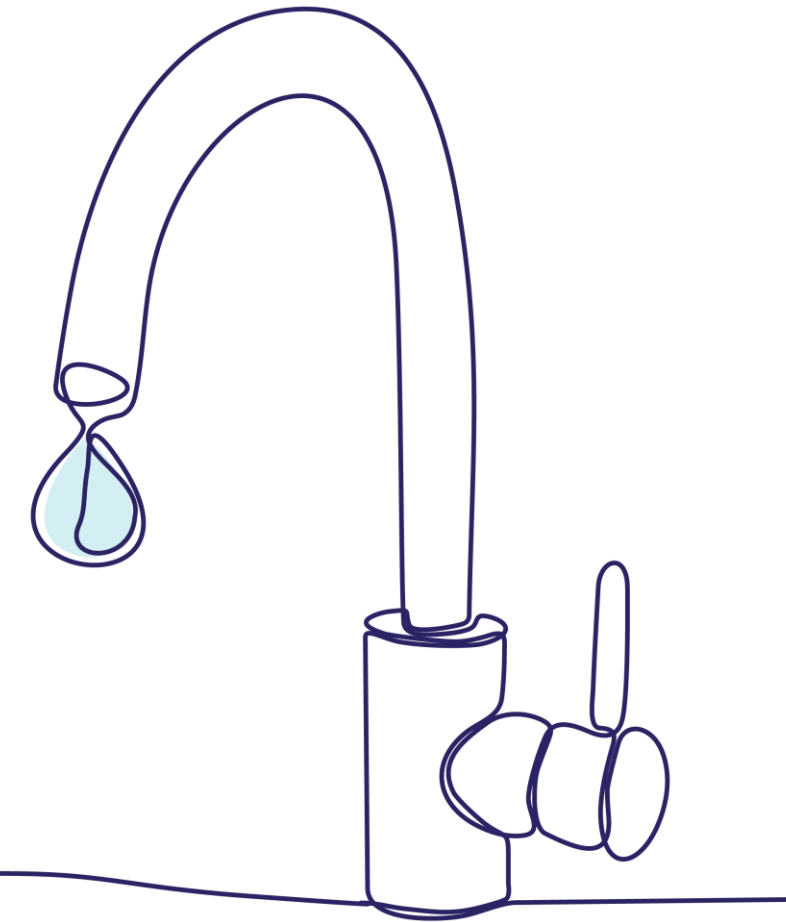
**de
twentse
golf**

Waterbalans Twente

Aantal zwembaden:

Neerslag	+500.000
Afvoer	-120.000
Invoer	+5.000
Verdamping	-345.000
Consument	-12.000
Agri-sector	-25.000
Industrie	-3.000

de
twentse
golf

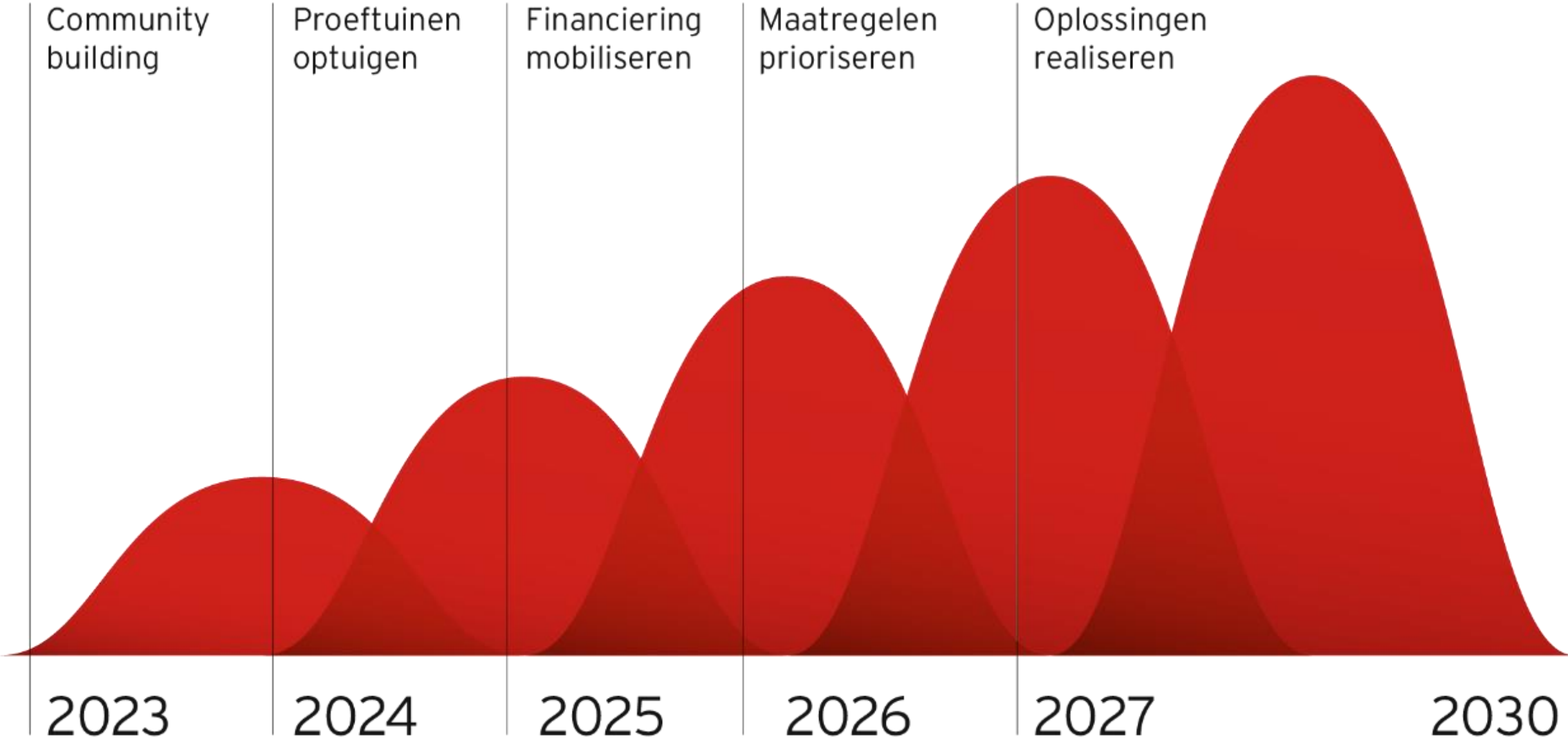

de
twentse
golf

The logo for 'de twentse golf' is displayed in a stylized font, with 'de' in blue and 'twentse golf' in red. The logo is set against a background of blue wavy lines.

Het programma

Drie werkplaatsen

Van idee naar challenge naar proeftuinen

01

**Identificeren
en aanscherpen**
van uitdagingen en
vraagstukken

02

Creathons
waarin we dmv
challenges studenten
en onderzoekers
uitdagen oplossingen
te bedenken

03

Winnenden ideeën
oplossingen voorleggen
aan en uitwerken
met ondernemers

de
twentse
golf

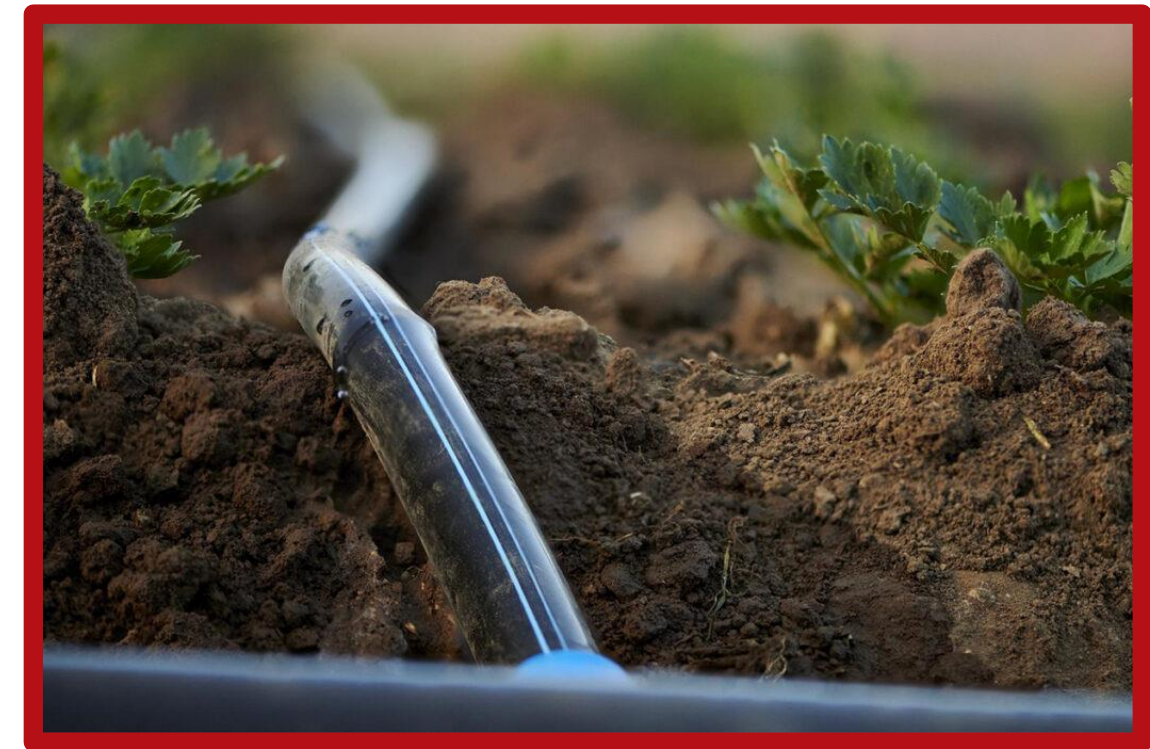

Afvalwater hergebruik Grolsch

Proeftuin druppelirrigatie uit afvalwater

BlueElephant

Samen
lossen we het
watertekort op

de
twentse
golf

A photograph of a field of wildflowers. The foreground and middle ground are filled with numerous small yellow flowers and several purple thistle-like flowers. The plants are green and appear to be in full bloom. The background shows a clear blue sky with a few wispy white clouds. The overall scene is a natural, outdoor setting.

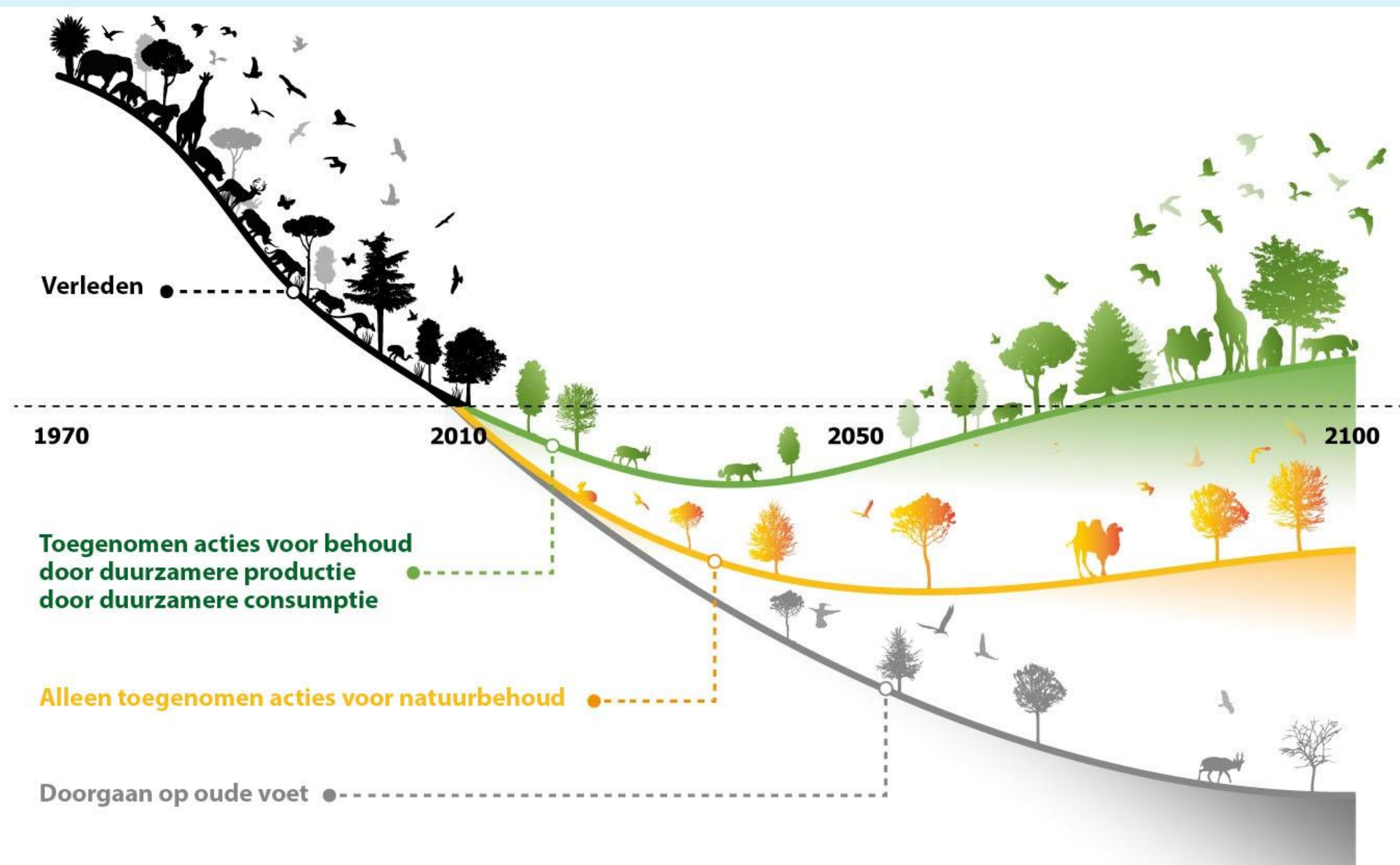
Handreiking streekeigen soorten

Streekeigen WAAROM?

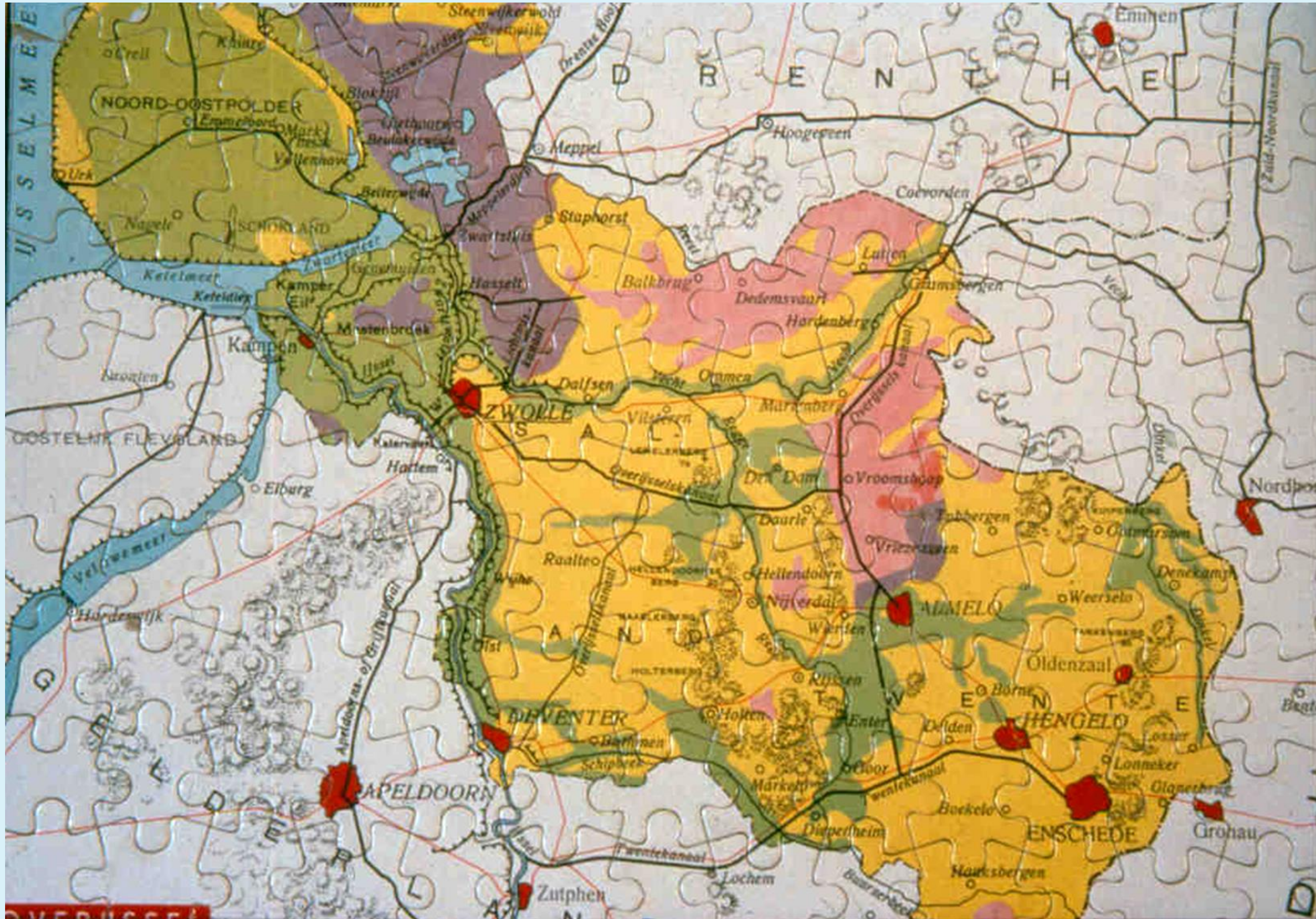
- Belang
- Wat is streekeigen?
- Wie is aan zet?
- Hoe dan?

Wat is streekeigen?

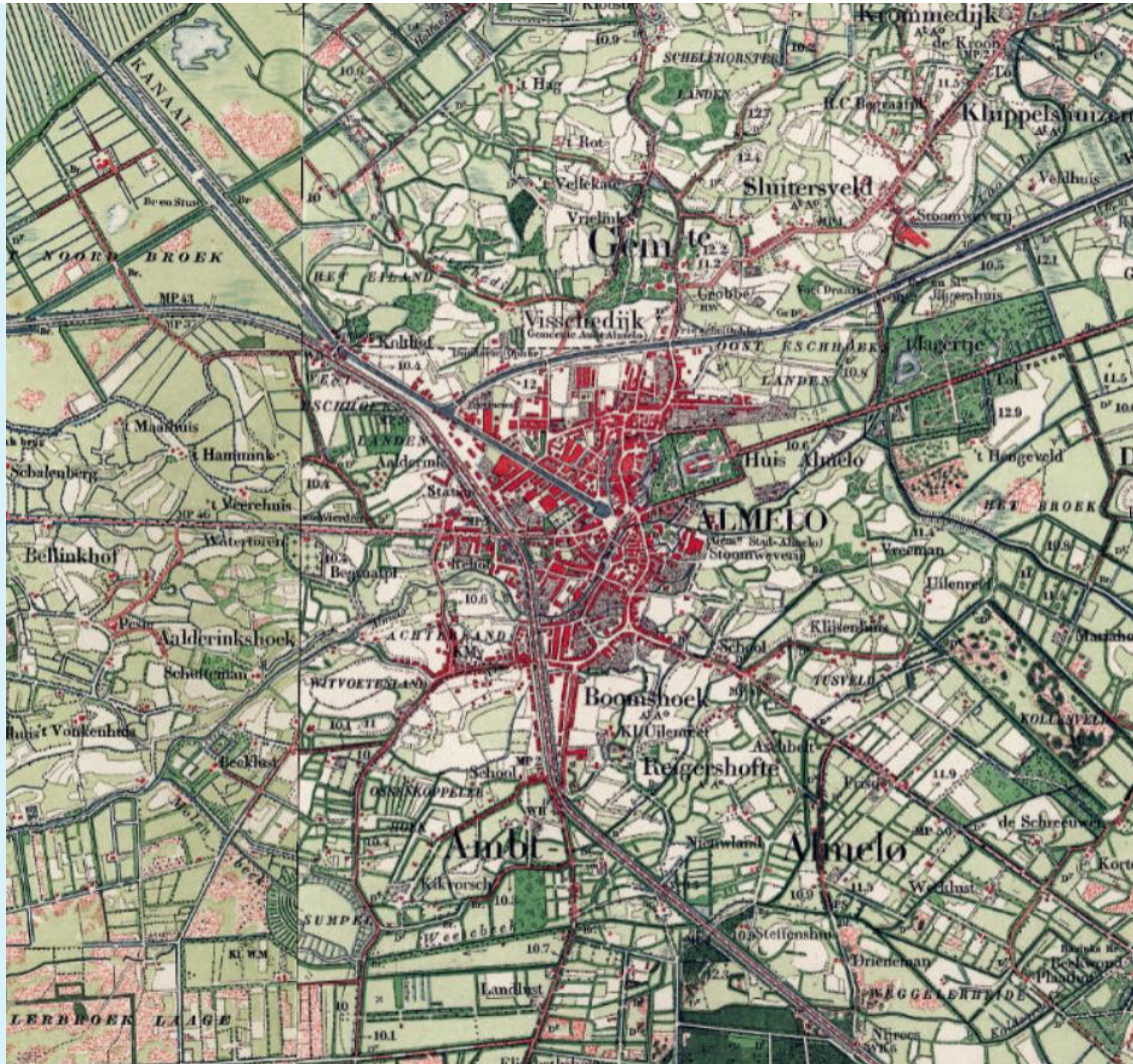

Wat is streekeigen?

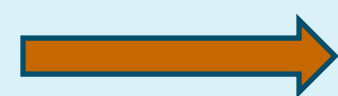

Inheems

ingeburgerd

exoot

klaproos

Rhododendron

Rimpelroos/Rosa rugosa

NDFF Verspreidingsatlas

FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten

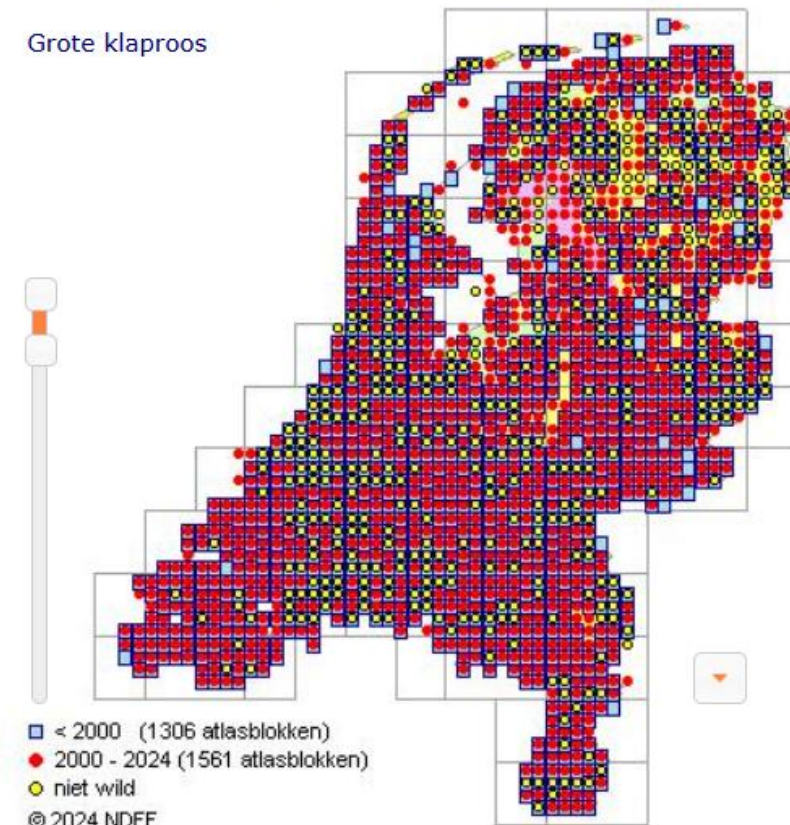
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

- klaproos
- toon wetenschappelijke namen
  - verberg synoniemen
  - toon alleen geaccepteerde namen

Papaver rhoeas L.

Grote klaproos

- Bleke klaproos
- Bleke × Grote klaproos
- Donzige klaproos
- Grote klaproos
- Oosterse klaproos
- Reuzenklaproos
- Ruige klaproos

■ < 2000 (1306 atlasblokken)
● 2000 - 2024 (1561 atlasblokken)
● niet wild
 © 2024 NDFF

algemeen | ecologie & verspreiding | literatuur (2) | flora's (7) | taxonomie | herkenning | feedback (0) | trend en bloei

Familie: Papaveraceae
 Groep: tweezaadlobbigen (bloemplanten)
 Toxiciteit: Zeer giftige plant (behalve rijpe zaden)

Voorkomen in Nederland
 Status: Niet bedreigd
 Trend sinds 1950: onveranderd of toegenomen
 Zeldzaamheid: algemene soort
 Indigeniteit: al voor 1500 ingevoerd (archeofyt)
 Herkomst: Europa

Uiterlijk
 Lees de volledige beschrijving van de plant [meer]

Ecologie & verspreiding
 Grote klaproos staat op open, zonnige, droge tot vochtige, omgewerkte en humeuze, matig voedselrijke tot zeer voedselrijke, ± stikstofrijke en zwak basische, vaak kalkhoudende bodems bestaande uit all... [meer]

FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten

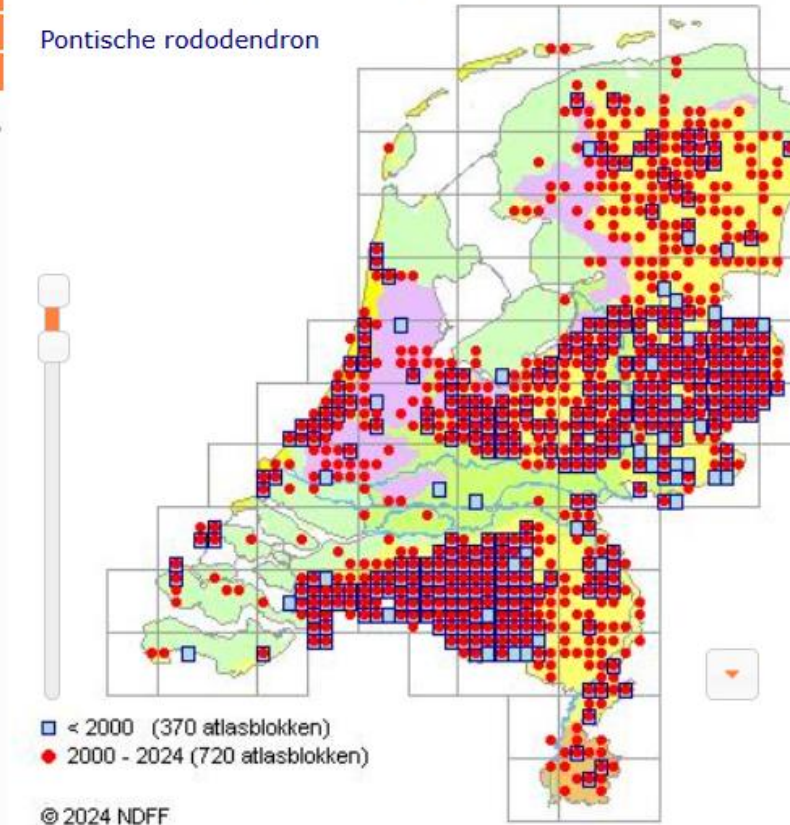
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

- rhododendron
- toon Nederlandse namen
  - verberg synoniemen
  - toon alleen geaccepteerde namen

Rhododendron ponticum L.

Pontische rododendron

- Rhododendron groenlandicum
- Rhododendron luteum
- Rhododendron ponticum
- Rhododendron × praecox

■ < 2000 (370 atlasblokken)
● 2000 - 2024 (720 atlasblokken)
 © 2024 NDFF

algemeen | ecologie & verspreiding | literatuur (7) | flora's (3) | taxonomie | herkenning | feedback (0) | trend en bloei

Familie: Ericaceae
 Groep: tweezaadlobbigen (bloemplanten)
 Toxiciteit: Giftige plant (hele plant inclusief nectar)

Voorkomen in Nederland
 Status: exoot (na 1900 verwilderd of aangeplant)
 Zeldzaamheid: algemene soort
 Indigeniteit: ingeburgerd tussen 1900 en 1924
 Herkomst: Zuid-Europa

Uiterlijk
 Lees de volledige beschrijving van de plant [meer]

Ecologie & verspreiding
 Pontische rododendron is een tot 5 meter hoge wintergroene struik. Het oorspronkelijke areaal omvat twee disjuncte deelarealen. In Portugal en Zuidwest Spanje komt subsp. baeticum voor; in de kustgebi... [meer]

Voordelen inheems:

- Ze ondersteunen de biodiversiteit
- Aangepast aan de lokale omstandigheden
- Bestand tegen ziekten en plagen
- Aangepast aan de plaatselijke regenval
- Voedsel voor fauna
- Variatie aan bloemvormen voor insecten

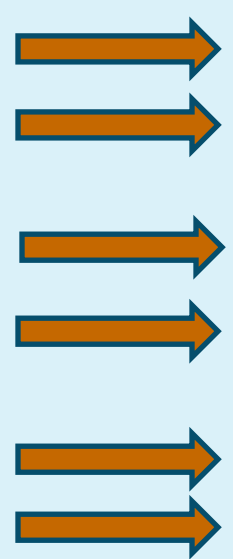
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal soorten insecten en mijten
<i>Salix</i> (5 soorten)	Wilg	450
<i>Quercus robur</i> & <i>Q. petraea</i>	Zomer en Winter eik	423
<i>Betula pubescens</i> & <i>B. pendula</i>	Zachte en Ruwe berk	334
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	209
<i>Populus</i> (4 soorten)	Populier	189
<i>Pinus sylvestris</i>	Grove den	172
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn	153
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte Els	141
<i>Ulmus</i> (2 soorten)	Iep	124
<i>Malus sylvestris</i>	Wilde appel	118
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar	106
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	98
<i>Picea abies</i>	Fijnspar	70
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es	68
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes	58
<i>Tilia</i> (2 soorten)	Linde	57
<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn	51
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	51
<i>Acer pseudoplatanus</i> *	Gewone esdoorn	43
<i>Larix decidua</i> *	Europese lariks	38
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes	32
<i>Quercus rubra</i> *#	Amerikaanse eik	12
<i>Castanea sativa</i> *	Tamme kastanje	11
<i>Ilex aquifolium</i>	Scherpe hulst	10
<i>Aesculus hippocastanum</i> *	Paardenkastanje	9
<i>Juglans regia</i> *	Walnoot	7
<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	6
<i>Quercus ilex</i> *	Steeneik	5
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia	2

* Uitheemse soort in Groot-Brittannië

Data voor Hongarije

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal soorten insecten en mijten
<i>Salix</i> (5 soorten)	Wilg	450
<i>Quercus robur</i> & <i>Q. petraea</i>	Zomer en Winter eik	423
<i>Betula pubescens</i> & <i>B. pendula</i>	Zachte en Ruwe berk	334
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	209
<i>Populus</i> (4 soorten)	Populier	189
<i>Pinus sylvestris</i>	Grove den	172
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn	153
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte Els	141
<i>Ulmus</i> (2 soorten)	Iep	124
<i>Malus sylvestris</i>	Wilde appel	118
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar	106
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	98
<i>Picea abies</i>	Fijnspar	70
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es	68
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes	58
<i>Tilia</i> (2 soorten)	Linde	57
<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn	51
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	51
<i>Acer pseudoplatanus</i> *	Gewone esdoorn	43
<i>Larix decidua</i> *	Europese lariks	38
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes	32
<i>Quercus rubra</i> *#	Amerikaanse eik	12
<i>Castanea sativa</i> *	Tamme kastanje	11
<i>Ilex aquifolium</i>	Scherpe hulst	10
<i>Aesculus hippocastanum</i> *	Paardenkastanje	9
<i>Juglans regia</i> *	Walnoot	7
<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	6
<i>Quercus ilex</i> *	Steeneik	5
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia	2

* Uitheemse soort in Groot-Brittannië
 # Data voor Hongarije

Rassenlijst Bomen

www.rassenlijstbomen.nl

Aandachtspunten

- Beperkte(re) bloei
- Minder kleuren, bloemen bescheiden(er)
- Veel kaal in de winter
- Ander beeld dan we inmiddels gewend zijn

Hoe ga ik vergroenen?

Basis Kwaliteit Natuur

	Oud zandlandschap	Beekdallandschap	Jong zandlandschap	Laagveenlandschap	Zeekleilandschap	Rivierenlandschap	Bebouwde omgeving
INTENSIEVE GEBIEDEN	 Gekraagde roodstaart	 Bermpje	 Witte kwikstaart	 Kievit	 Graspieper	 Spotvogel	 Gewone dwergvleermuis
	 Groot dikkopje	 Steenuil	 Roodborstapuit	 Gevlekte witsnuitlibel	 Kleine modderkruiper	 Ranonkelbij	 Gierzwaluw
	 Kerkuil	 Beekpungje	 Bruin zandooeje	 Poelkikker	 Bosrietzanger	 Aal	 Huismus
	 Wezel	 Weidebeekjuffer	 Gewone pad	 Rietvoorn	 Hooibeestje	 Bever	 Muurvaren
	 Bruine kikker	 Zwartspruitdikkopje	 Tormenti	 Zwanenbloem	 Cichorei	 Knoldotterbloem	 Dagpauwoog
EXTENSIEVE GEBIEDEN	 Geelgors	 Grote gele kwikstaart	 Patrijs	 Grutto	 Tureluur	 Kwartelkoning	 Zanglijster
	 Gewone grootoorvleermuis	 Boonkikker	 Kleine watersalamander	 Groene glazenmaker	 Water vleermuis	 Rugstreeppad	 Kleine vos
	 Grote muur	 Beekrombout	 Koevinkje	 Grote modderkruiper	 Argusvlinder	 Otter	 Grote klokjesbij
	 Kamsalamander	 Bunzing	 Stijf havikskruid	 Hermelijf	 Rietgors	 Sleedoornpage	 Egel
	 Kleine ijsvogelvinder	 Wegedoorn	 Parelamaniet	 Dotterbloem	 Heelblaadjes	 Grote tijm	 Gewone vogelmelk

	Houtig vlakelement Kleine bosjes	Houtig lijnelement Houtwallen en -singels	Houtig puntelement (Oude) bomen met holtes	Nat puntelement Poelen	Kruidenachtig vlakelement Kruidenrijke randen	Overig vlakelement Overhoekjes met ruigte, struiken en bomen	Overig lijnelement Zandpaden, berm-sloten, slootkanten, l
 Gekraagde roodstaart	+	+	+		+	+	+
 Groot dikkopje	+	+			+	+	
 Kerkuil	+	+	+		+	+	+
 Wezel	+	+		+	+	+	+
 Bruine kikker	+	+		+	+	+	+
	Bovenstaande elementen	Houtig lijnelement Mantel-zoomvegetaties en struikenhagen	Houtig puntelement (Oude) bomen met holtes	Nat puntelement Geïsoleerde poelen met open water	Kruidenachtig vlakelement Wintervoedsel en akkerranden	Bloemrijk grasland	Overige vlakelementen Erf met beplanting
 Geelgors	+	+	+		+	+	+
 Gewone grootoorvleermuis	+	+		+		+	+
 Grote muur	+	+	+			+	+
 Kamsalamander	+	+		+		+	+
 Kleine ijsvogelvinder	+	+		+		+	+

Aandachtsoorten Overijssel

Dit is een door Gedeputeerde Staten vastgestelde lijst met aandachtsoorten voor de periode 2024-2028. Het gaat om soorten waarvoor gerichte maatregelen nodig zijn. Ze zijn aanvullend op het huidige provinciale beleid.

Een pdf-versie van deze lijst is op te vragen via het Overijssel Loket.

Lijst van Overijsselse aandachtsoorten 2024-2028

114 aandachtsoorten

37 Vaatplanten

1. Blauwe knoop
2. Blonde zegge
3. Breed wollegras
4. Draadgentiaan
5. Drijvende waterweegbree
6. Duifkruid
7. Gewone dotterbloem
8. Handjesereprijs
9. Heidekartelblad

NATIONALE DATABANK
FLORA EN FAUNA

Streekeigen Huis en Erf

Kampereiland
Mandjeswaard
De Pieper
Zuiderzeepolder

6.4 Aanbevolen beplanting

De beplanting in de polders is over het geheel genomen sterk aan de bodemsoort (klei op zand) gerelateerd. Om een indruk te geven welke soorten geschikt zijn en goed op een erf passen is de volgende beplantingslijst samengesteld.

Bomen

Solitair op het voorerf/in de tuin:

Paardekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Linde (ook als leiboom)	<i>Tilia hollandica</i>

Op het achtererf en/of in de singel:

Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>

Paardekastanje

Gewone es

Linde

Singels (heesters)

Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>
Meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
Vuilboom	<i>Rhamnus frangula</i>
Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>
Schietwilg (ook geknot)	<i>Salix alba</i>
Geoorde wilg	<i>Salix aurita</i>
Gewone lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>
Bittere wilg	<i>Salix purpurea</i>

Natuurinclusief wonen in De Tippe

inspiratie en tips

versie juni 2024

Zwolle

gemengde beplanting

Grote Tijm

kruidtuin

Wilde Marjolein

- Vogels zijn nuttige bewoners in de tuin, ze bestrijden slakken, luizen, muggen en ander ongedierte. Lok ze naar de tuin met de drie V's: Voedsel, Veiligheid en Voortplanting.
- Laat uitgebloeide planten staan: ze geven een bijzonder winterbeeld in de tuin en bieden voedsel en schuilplekken voor dieren.
- Leg de plantvakken wat lager aan, zo vangen ze tegelijkertijd water op en hebben ze minder extra water nodig.
- Vogels zijn nuttige bewoners in de tuin, ze bestrijden slakken, luizen, muggen en ander ongedierte. Lok ze naar de tuin met de drie V's: Voedsel, Veiligheid en Voortplanting.

INHEEMSE BEPLANTING

Planten die van nature in Nederland groeien worden inheemse plantsoorten genoemd. Inheemse vaste planten, struiken en bomen zijn enorm belangrijk voor de instandhouding van de natuur met haar lokale biodiversiteit. Dit omdat inheemse insecten, bijen, vogels en vlinders van nature voedsel vinden in deze planten en bomen en zij precies weten wanneer deze bloeien. Insecten zijn afhankelijk van inheemse planten voor voortplanting en voedsel. Deze insecten zijn vervolgens weer de voedselbron van andere insecten, vogels, vleermuizen en kleine zoogdieren en daarmee essentieel voor het ecosysteem. Een mix van inheemse plantensoorten verhoogt de biodiversiteit.

Op de website van Landschap Overijssel vindt u een uitgebreide handleiding en een catalogus van inheemse beplanting in Overijssel:

<https://landschapoverijssel.nl/erfgoed/streekelgen-bomen-en-strulken>

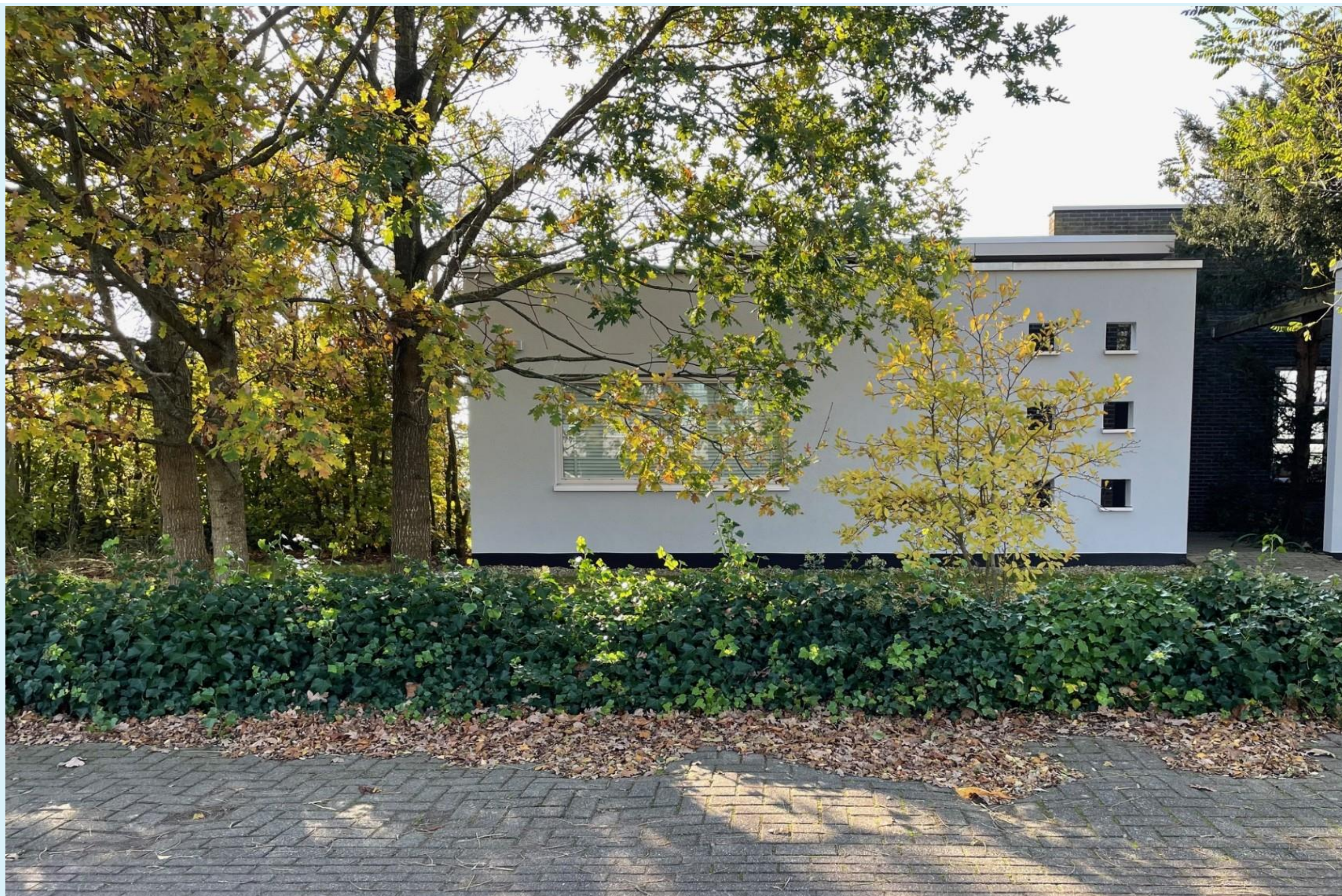

Sturing Deventer:

Zandweerd

- Natuurinclusief gebouwd
- Gestuurd op gemengde hagen, streekeigen

Bomen en struiken van hier

Catalogus voor (autochtoon) plantgoed
2014/2015

Alnus glutinosa – Zwarte els

In elzingsels langs sloten, windsingels, in natte houtkanten (-wallen), erfbosjes, bos. Veelal als hakhout beheerd, kan ook als (knot)boom beheerd worden.

Natuurlijke groeiplaats

Lichtminnend, maar schaduwverdragend. Zwarte els verkiest humusrijke, licht kalkrijke kleibodems maar groeit behoorlijk op humusrijke leem- en zandbodems. Voor een goede groei is steeds een minimum hoeveelheid kalk nodig en een vochtig microklimaat. De soort wortelt door de grondwartertafel heen zodat er ook bij een hoge waterstand een goede verankering is. De Zwarte els groeit uitstekend op natte, voedselrijke gronden (valleien en moerassen). De soort legt door wortelbacteriën stikstof in de grond vast. Daardoor kan hij ook op arme gronden overleven en voorziet hij naburige planten van stikstof.

Habitus

10–25 meter hoog; als meerstammig hakhout of opgaande boom, soms struikvormig; breed-kegelvormige tot ovale kroon en afstaande betaking; rechte stam; kan ook als knotboom worden beheerd.

Blad

Verspreid; omgekeerd eivormig tot vrij rond met stompe of uitgerande top; dubbel gezaagde bladrand; bladvoet wigvormig; grootste bladbreedte in of net boven het midden; bovenzijde glanzend donkergroen, onderaan lichtgroen, met beharing in de oksels van de nerven, verder kaal; in het voorjaar zijn de bladeren enigszins kleverig; de bladeren vallen in de herfst groen af; bladsteel met stippels.

Bloeiwijze

Bloeit voor het verschijnen van het blad: februari–maart. Mannelijke bloeiwijze: neerhangende donkergele katjes, in trossen; eindstandig. Vrouwelijke bloeiwijze: kleine rechtopstaande, donkerrode trossen.

Vruchten

Zeer kleine, dubbel gevleugelde nootvruchtjes in elzenproppen die heel lang aan de boom blijven zitten.

Gevoeligheden/tolerantie

Vorstbestendig, goed bestand tegen wind; weinig gevoelig voor strooizout.

Cultuurhistorie

Als hakhout beheerd in houtkanten en bossen met een omlooptijd van gemiddeld 9 jaar; hout werd gebruikt als brandhout of in houtskool omgezet; ook als knotboom; gebruikt in de wanden van waterputten en als funderingspalen voor gebouwen in natte gebieden; het zaagmeel van Zwarte els werd ook gebruikt voor het roken van vlees en vis.

Andere kenmerken

Bruikbaar voor windsingels; zeer geschikt als natuurlijke oeversversteving van waterlopen en vijvers. Stobbe verkleurt kort na afzetten roodbruin.

< Terug naar tabel overzicht soorten

Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	Ja Ijsseldal en Oost Twente. Met mate aanplanten.
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	Ja Ijsseldal, Zuid Salland, Twente. Ook Hoge Land van Vollenhove en keileemgebied Paasloo – Woldberg.
Tweestijlige meidoorn	<i>Crataegus laevigata</i>	Ja Ijsseldal, Twente, elders zeldzaam. Hoge dichtheid in Twente, verspreid en lage dichtheid in groot deel van Salland en delen van West Overijssel.

heggen

Bureau Heggen
Bredeweg 2
6668 AR Randwijk

Lex Roeleveld +31 (0)6 20 52 24 88
Robert Ceelen +31 (0)6 53 50 56 84

info@heggen.nu
www.heggen.nu

40 VAN 040

Planten voor meer biodiversiteit
in Eindhoven

VASTE PLANTEN VAN HIER

 <p>Beemdkroon <i>Knautia arvensis</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m sept 20-80 cm</p>	 <p>Bosandoorn <i>Stachys sylvatica</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m juli 50-100 cm</p>	 <p>Beemdoeivaarsbek <i>Geranium pratense</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m aug 30-90 cm</p>	 <p>Betonie <i>Betonica officinalis</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m aug 30-90 cm</p>
 <p>Dagkoekoeksbloem <i>Silene dioica</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m aug 30-90 cm</p>	 <p>Gewoon duizendblad <i>Achillea millefolium</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m sept 15-50 cm</p>	 <p>Echte guldenroede <i>Solidago virgaurea</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juli t/m sept 90-100 cm</p>	 <p>Echte koekoeksbloem <i>Silene flis-cucuf</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m sept 30-80 cm</p>
 <p>Gewone margriet <i>Leucanthemum vulgare</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m juli 30-80 cm</p>	 <p>Gewone rolklaver <i>Lotus corniculatus</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m aug 0,5-25 cm</p>	 <p>Grasklokje <i>Campanula rotundifolia</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m aug 20-80 cm</p>	 <p>Groot kaasjeskruid <i>Malva sylvestris</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m sept 30-120 cm</p>
 <p>Grote kattenstaart <i>Lythrum salicaria</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m sept 80-120 cm</p>	 <p>Grote centaurie <i>Centaurea scabiosa</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m okt 30-120 cm</p>	 <p>Vlasbekje <i>Linaria vulgaris</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m okt 90-80 cm</p>	 <p>Hemelsleutel <i>Hyfotelephium telephium</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juli t/m sept 40-80 cm</p>
 <p>Kleine maagdenpalm <i>Vinca minor</i></p> <p>Waste plant</p> <p>april t/m mei 15-20 cm</p>	 <p>Knoopkruid <i>Centaurea jacea</i></p> <p>Waste plant</p> <p>mei t/m okt 10-100 cm</p>	 <p>Koninginnekruid <i>Eupatorium cannabinum</i></p> <p>Waste plant</p> <p>juni t/m sept 50-150 cm</p>	 <p>Kruipend zenegroen <i>Ajuga reptans</i></p> <p>Waste plant</p> <p>april t/m juni 10-15 cm</p>

- Inheemse vaste planten die in en rondom Eindhoven voorkomen
- Kleurrijke bloemen die elk jaar weer tevoorschijn komen
- Goed toepasbaar in openbaar groen, straten en in tuinen, bijvoorbeeld in een bloemborder
- Te koop in potten (vaak seizoensgebonden) en als zaden, bij bepaalde tuincentra en online

INGEBURGERD EN VAN ELDERS

VOOR MEER BIODIVERSITEIT IN EINDHOVEN

 <p>Donkere ooievaarsbek <i>Geranium phaeum</i></p> <p>Vaste plant juni t/m juli 40-80 cm</p>	 <p>Bossalie <i>Salvia nemorosa</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 50-70 cm</p>	 <p>Tuinjudaspenning <i>Lunaria annua</i></p> <p>Vaste plant mai t/m juni 30-90 cm</p>	 <p>Damastbloem <i>Hesperis matronalis</i></p> <p>Vaste plant mai t/m juli 30-90 cm</p>	 <p>Slangekop <i>Penstemon spec.</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 80-100 cm</p>	 <p>Acanthus <i>Acanthus Mollis</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 125-150 cm</p>	 <p>Geel duizendblad <i>Achillea Filipendula</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 80-100 cm</p>	 <p>Stakroos <i>Alcea rosea</i></p> <p>Tweejarig juli t/m sept 40-115 cm</p>
 <p>Dropnetel <i>Agastache spec.</i></p> <p>Vaste plant juli t/m sept 80-120 cm</p>	 <p>Fraaie vrouwenmantel <i>Alchemilla mollis</i></p> <p>Vaste plant mai t/m juni 15-50 cm</p>	 <p>Herfstaster <i>Aster novi-belgii hybriden</i></p> <p>Vaste plant sept t/m okt 80-120 cm</p>	 <p>Hyssop <i>Hyssopus officinalis</i></p> <p>Vaste plant juni t/m sept 40-60 cm</p>	 <p>Scharlei <i>Salvia sclarea</i></p> <p>Tweejarig juni t/m juli 50-100 cm</p>	 <p>Klimdruiif <i>Vitis vinifera</i></p> <p>Klimplant april t/m mai 2-15 m</p>	 <p>Rambler rozen (onkolvoudige bloemen) <i>Rosa rambler spec.</i></p> <p>Klimplant juni t/m juli 2-10 m</p>	 <p>Blauwe regen <i>Wisteria sinensis</i></p> <p>Klimplant mai t/m juni 10-25 m</p>
 <p>Uzerhard <i>Verbena bonariensis</i></p> <p>Tweejarig juli t/m sept 30-150 cm</p>	 <p>Kattenkruid <i>Nepeta faassenii</i></p> <p>Vaste plant juni t/m sept 50 cm</p>	 <p>Kogeldistel <i>Echinops ritro / Echinops bannaticus</i></p> <p>Vaste plant juli t/m sept 80-150 cm</p>	 <p>Kruipklokje <i>Campanula poscharskyana</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 15 cm</p>	 <p>Bergbosrank <i>Clematis montana</i></p> <p>Klimplant mai t/m juni 5-8 m</p>	 <p>Oosterse wilde wingerd <i>Parthenocissus tricuspidata</i></p> <p>Klimplant juni t/m aug 10-15 m</p>	 <p>Japanse wijnstok <i>Vitis coignetiae</i></p> <p>Klimplant juni t/m juli 8-10 m</p>	 <p>Vuurdoorn <i>Pyracantha coccinea</i></p> <p>Heester mai t/m juni 2-4 m</p>
 <p>Lavendel <i>Lavandula angustifolia</i></p> <p>Vaste plant juni t/m sept 30-80 cm</p>	 <p>Bloedooievaarsbek <i>Geranium sanguineum</i></p> <p>Vaste plant mai t/m aug 30-70 cm</p>	 <p>Gele zonnehoed <i>Rudbeckia triloba</i></p> <p>Vaste plant juli t/m okt 70-150 cm</p>	 <p>Russische salie <i>Perovskia atriplicifolia</i></p> <p>Vaste plant juli t/m sept 100-150 cm</p>	 <p>Gewone boerenjasmijn <i>Philadelphus coronarius</i></p> <p>Heester mai t/m juni 1,5-2 m</p>	 <p>Monnikspeper <i>Vitex agnus castus</i></p> <p>Heester juli t/m okt 1-2 m</p>	 <p>Amerikaans Krentenboompje <i>Amelanchier lamarckii</i></p> <p>Boomyheester april t/m mai 4-7 m</p>	 <p>Gouden regen <i>Laburnum anagyroides of L. warereri</i></p> <p>Boomyheester mai t/m juni 4-8 m</p>
 <p>Sporbloem <i>Centranthus ruber</i></p> <p>Vaste plant juni t/m aug 40-80 cm</p>	 <p>Bonte gele dovenetel <i>Lamium galeabdolon subspecies argentatum</i></p> <p>Vaste plant april t/m juni 25 cm</p>	 <p>Venkel <i>Foeniculum vulgare</i></p> <p>Vaste plant juni t/m sept 50-150 cm</p>	 <p>Zomeraster <i>Kalimeris incisa</i></p> <p>Vaste plant juni t/m sept 80-90 cm</p>	 <p>Judasboom <i>Cercis siliquastrum</i></p> <p>Boom mrt t/m april 10-12 m</p>	 <p>Meelbes <i>Sorbus aria</i></p> <p>Boom april t/m mai 10-15 m</p>	 <p>Hopbeuk <i>Ostrya carpinifolia</i></p> <p>Boom mrt t/m april 14-16 m</p>	 <p>Europese netelboom <i>Celtis australis</i></p> <p>Boom april 18-20 m</p>

- Planten, struiken en bomen die oorspronkelijk van elders komen, maar wel van waarde zijn voor de Eindhovense biodiversiteit
- Ingeburgerde soorten die hier al lange tijd aanwezig zijn, soorten uit het zuiden en oosten van Europa en enkele nieuwkomers
- De planten geven veel nectar, verlengen het bloeiseizoen en/of zijn opgewassen tegen de soms extreme omstandigheden in de drukke binnenstad
- De planten zijn decoratief en kunnen het draagvlak voor stadsnatuur verhogen

- Standplaats: ● zon ● half-zon ● schaduw
- Tolerantie: ● bestand tegen natte periodes ● bestand tegen droge periodes
- Bloeiperiode: ♀
- Hoogte: █ gemiddelde hoogte, afhankelijk van standplaats en bodem

Gemeente Amsterdam

Klimplantengids

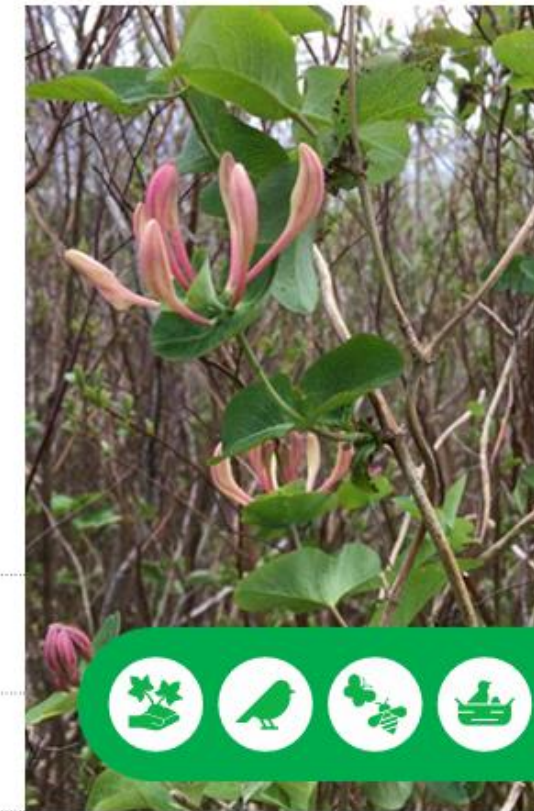
Deze gids helpt u op weg om aan de slag te gaan en uw gevel te vergroenen. Met klimplanten, tips en ideeën. Kies voor klimplanten aan de gevel en draag bij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en een groener Amsterdam voor mens, plant én dier.

Inheemse winders

Lonicera periclymenum

Wilde kamperfoelie

Met de sterke, zoete geur van haar bloemen lokt deze inheemse plant allerlei insecten zoals nachtvlinders, hommels, wilde bijen en zweefvliegen. De prachtige kolibrievlinder profiteert van de nectar, en de bessen zijn een voedselbron voor vogels.

 Bloemkleur: geelgroen

 Hoogte: 4-6 meter

 Bloeitijd: juli - september

 Standplaats: zon, halfschaduw, schaduw

Humulus lupulus

Hop

Onmisbaar in de vlindervriendelijke tuin. Hop is namelijk een van de planten waar o.a. de gehakelde aurelia-vlinder van afhankelijk is. Ook van grote waarde voor andere insecten. Een krachtige groeier, toch valt het gewicht mee doordat de stengels niet houtig zijn. Kan op een zonnige plek mits de bodem vochtig is. In de winter sterven de stengels volledig af. Met het dichte bladerdek en hopbellen ideaal voor de winterkoning die er voedsel vindt en zijn nest bouwt.

 Bloemkleur: geelgroen

 Hoogte: 3-4 meter

 Bloeitijd: mei - september

 Standplaats: zon, halfschaduw

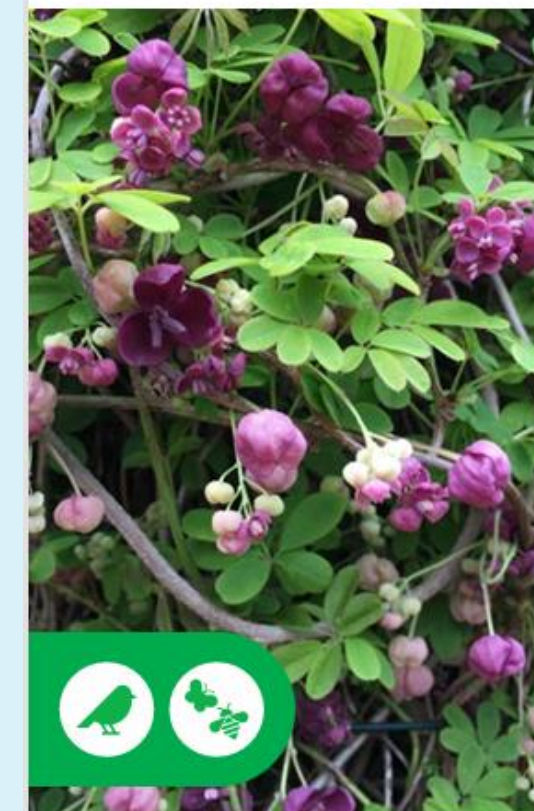

Exotische en gecultiveerde winders

Akebia quinata

Schijnaugurk

De geurende, purperbruine bloemen van de schijnaugurk verschijnen al vroeg in het voorjaar. Ze lokken vlinders, bijen en andere insecten. In milde winters blijft het blad lang aan de plant. Na de bloei vormen zich blauwe vruchten die iets weg hebben van augurken, vogels zijn er gek op.

 Bloemkleur: bruinpurper

 Hoogte: 5-10 meter

 Bloeitijd: mei

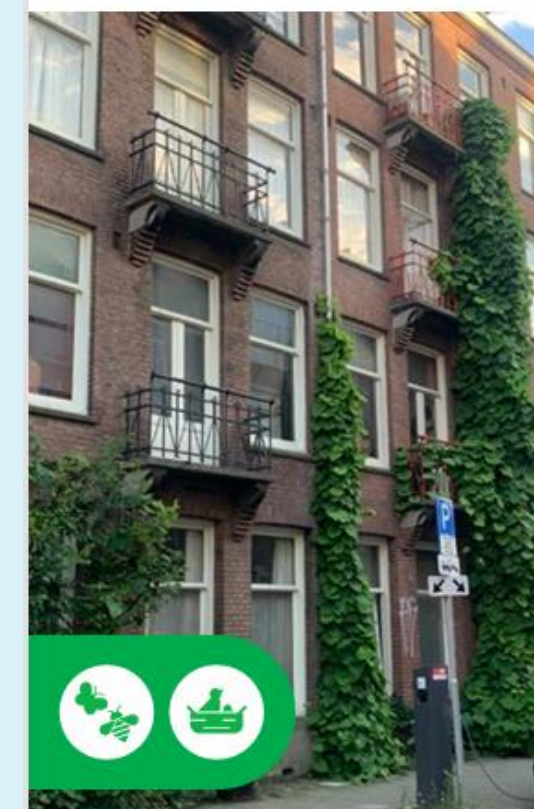
 Standplaats: zon, halfschaduw, schaduw

Aristolochia macrophylla/durior

Duitse Pijp

Deze klimmer is vooral geliefd om haar hartvormige, frisgroene blad. De merkwaardige pijpvormige bloemen zitten verscholen onder de bladeren. Ze dienen als een tijdelijke val voor insecten, die zorgen voor de bestuiving. Deze plant gedijt zowel in de schaduw als in de zon, mits de bodem voldoende vochtig is. Krachtige groeier die een stevige klimconstructie nodig heeft.

 Bloemkleur: geelgroen met bruin

 Hoogte: 5-10 meter

 Bloeitijd: mei - juni

 Standplaats: zon, halfschaduw, schaduw

Overzicht klimplanten

						
	Biodiversiteit	Zelfhechtend?	Tot hoogte?	Groenblijvend?	Standplaats	Opmerkingen / bijzonderheden
		Ja	Tot 30 meter	Ja	Zon Halfschaduw Schaduw	Goede luchtzuiveraar
		Nee, heeft geen klimhulp	Tot 5 meter	Ja	Zon Halfschaduw	Zeer sterke plant
		Nee	Tot ca. 10 meter	Nee	Zon Halfschaduw	Montana is een winterharde variant
		Ja	Tot 30 meter	Nee	Zon Halfschaduw Schaduw	Spectaculaire verkleuring in de herfst
		Nee	Tot ca. 10 meter	Nee	Zon Halfschaduw	Mooie bloeiwijze
		Nee	Tot ca. 10 meter	Nee	Halfschaduw	Heerlijk geurend
		Nee	Tot 5 meter	Nee	Zon	Prachtige bloemen
		Ja, maar klimhulp aan te raden	Tot ca. 15 meter	Nee	Zon Halfschaduw Schaduw	Groeit ook goed op arme en/of stenige bodems
		Nee	Tot ca. 15 meter	Nee	Zon	Mooi voor pergola's

Dakmengsels afgestemd op situering

Lichtgewicht vanaf 35kg/m²
voor daken beter dan sedum

Catalogus & Handleiding 2024 - 2025

Samen werken aan meer biodiversiteit

De 25 streken van Nederland

We hebben 25 ecologische streken gedefinieerd waar we iets over vertellen en waarvoor we tal van tips voor specifieke kruiden, struiken, bomen, bijen, vlinders hebben opgeschreven. De tips breiden we de komende jaren steeds verder uit, ook met verhalen en video's over specifieke tuinen en streken.

Kaart

Biodiversiteit in tuin en plantsoen

DRACHTPLANTENTABELLEN PER GEWASGROEP

Belangrijkste bomen

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Acer</i> spp. (Esdoorn)	xx		x	x
<i>Aesculus</i> spp. (Paardenkastanje)	xx		x	x
<i>Ailanthus altissima</i> (Hemelboom)	xx			x
<i>Castanea sativa</i> (Tamme kastanje)	xx			xx
<i>Catalpa</i> spp. (Trompetboom)	x		x	x
<i>Crataegus laevigata / media</i> (x) (Meidoorn)	x	x	x	xx
<i>Gleditsia triacanthos</i> (Valse Christusdoorn)	xx			x
<i>Koelreuteria paniculata</i> (Gele zeepboom)	x		x	x
<i>Malus</i> spp. (Sierappel)	xx		x	x
<i>Prunus</i> spp. (Sierkers)	x(x)	x	x	x
<i>Robinia</i> spp. (Valse Acacia)	xx		x	
<i>Salix</i> spp. (Wilg)	xx	x	x	xx
<i>Sorbus</i> spp. (Lijsterbes)	x	x		x
<i>Sophora japonica</i> (Honingboom)	xx			
<i>Tilia</i> spp. (Linde)	xx	x	xx	xx

Belangrijkste heesters

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Acer campestre</i> (Veldesdoorn)	xx		x	x
<i>Berberis</i> spp. (Zuurbes)	xx		x	x
<i>Buddleja davidii</i> (Vlinderstruik)	(x)	xx	xx	
<i>Buxus</i> spp. (Palmboompje)	xx		x	x
<i>Calluna vulgaris</i> (Struikheide)	xx	x	x	x
<i>Caryopteris</i> spp. (Baardbloem)	xx		xx	x
<i>Ceanothus</i> spp. (Herfstsering)	xx			x
<i>Cephalanthus</i> (Kogelbloem)	xx	x	xx	xx
<i>Cercis siliquastrum</i> (Judasboom)	x		x	

Beheer

Veel gif in tuinplanten

26 juni 2022

**Pesticide Action
Network Netherlands**

Natuurinclusief ontwikkelen

Schep mogelijkheden

Varieer in beplanting

Gebruik inheems groen als basis

Voeg exoten toe waar nodig voor een aantrekkelijk beeld

Denk aan biologisch plantmateriaal

Denk na over het beheer en communicatie naar bewoners

Het Oversticht

Aan de Stadsmuur 79-83

Postbus 531

8000 AM Zwolle

038 – 421 32 57

www.hetoversticht.nl

